

A PÉNZ- VILÁG

I.
ÉVF.

G.
SZÁM

**GAZDASÁG-
POLITIKAI és
PÉNZÜGYI
FOLYOIRAT.
SZERKESZTI:
FODOR OSZKÁR**

A PÉNZVILÁG

GAZDASÁGPOLITIKAI ÉS PÉNZÜGYI FOLYÓIRAT

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Szerkesztőség és kiadóhivatal VI, Dálnok-utca 22

Főbizományos:

DICK MANÓ kárpenterkedése, VII. ker., Erzsébet-körut 12

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre . . . 24 korona
Fél évre . . . . . 12 korona
Egyes szám ára 1 korona

TARTALOM: ❧

A VÉKA ALÓL. A kereskedelmi minisztérium. Kissé elhamarkodott munka. A m. kir. államvasutak. A kereskedelemügyi minisztérium kettéválasztása. Közlekedési minisztérium. A magyar társadalom. A székelyek megmentése — a földgáz, a földgáz. Hegedűs Loránt. Szerényi József. ❧ KÖZGAZDASÁGI ARK-KÉPCSARNOK: ELEK PÁL. ❧ TAKARÉKPÉNZTÁRAINK ÉS A MEZŐGAZDASÁGI HITEL. Irta Antal Armand. ❧ A PESTI BÖRZÉRŐL. Új sorozat: a mágnescsopori. ❧ KRITIKA. Az államvasutársaság jövője. Irta Erdélyi Viktor. ❧ SZEMLELŐDÉS. A derék jó becsiek. Pénztézetek, ha találkoznak. ❧ A PÉNZVILÁGBÓL. Nem mind arany, ami fénylik. Irta F. O. S. M. Rothschild. Vajda Imre. ❧ KÖZLEKEDÉS-ÜGY. Dalmát vasuti tervek. Irta Fodor Ármin. ❧ BEÉRKEZETT. (Kommunikék.) ❧ IRODALOM. Praktikus könyvek. Szakirodalmi szemle. ❧ POSTÁNK. Sorsjáték. Olajos. Résztvényes. A Pénzvilág. Direktor. ❧

BUDAPEST, 1911 JUNIUS 1.

A LAPOT ILLUSZTRÁLJA BIRÓ MIHÁLY.

A VÉKA ALÓL.

A KERESKEDELEMÜGYI MINISZTERIUM költségvetésének tárgyalása igen tanulságos volt. A tárgyi kritikát a miniszter és az előadó gyakorolta és ez a kritika ugyancsak lesújtó. Megfogadták *Szterényi József* brassói intését, hogy óvakodjunk a jelszavaktól. Nos, a kritikában, amit hallottunk, egyetlen szó frázis se volt, csak számok, számok és számok. Számok a szénről és számok a talpfáról. *Szterényi József* alighanem jobb szerette volna, ha e kritikákban kevesebb szám és több frázis lett volna.

KISSÉ ELHAMARKODOTT munkának mondotta *Lukács László* a munkásbiztosító törvényt. Mi pedig azt mondjuk, hogy ez nem is munka, hanem csupán — jelszó.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK igazgatásáról igen sok szépet és dicséreteset hallottunk a budget tárgyalása alkalmából, de örömmünket kissé lehűtötte *Heltai Ferenc* előadó azzal az egy számadattal, hogy az utolsó 10 évben nem kevesebb, mint 700 millió koronát fizetett rá az ország erre ez üzemre.

Ez a *Heltai Ferenc* különben is igen kellemetlen ember. Csak nem is oly rég történt (de még aznap elfelejtették), hogy a kolozsvári földgázértekezleten az erdélyi urak hangosan és hangzatosan tiltakoztak az ellen, hogy a földgáz Budapestre vezettessék és erre feláll *Heltai Ferenc* és kijelenti, hogy a fővárosnak eszeágában sincs a földgázt Kíssármásról Budapestre vezetni és ezzel egyszerre agyonüti a „kis bérces hazát“ boldogító nagy beszédekét. És most ismét.

Nem elég, hogy kimutatja a 700 millió luxust, de még részletezi is. És számokkal állítja elénk a Máv. szénszerződéseit és talpfaszerződését. Számokkal és nem frázisokkal. És olvasva e számokat, mégis csak elhiszszük mindazt a szépet és dicséreteset, amit a budget tárgyalásakor a Máv. igazgatóságáról hallottunk, mert ilyen anyagbeszerzési árak mellett szinte csodaszamba megy, hogy az évi deficit „csak” 70 millió. És akik a szerződéseket kötötték, hazánk nagy közgazdasági tehetségei, dicsőségük magaslatáról árasztják el az országot közgazdasági tanokkal és az ország, nem lévén gazdasági közvéleménye, még meghallgatja őket. Es napról-napra bebizonyul, hogy nálunk a közgazdaság nem a tények tudománya, hanem az ügyes zsonglőrök hasznos színtere.

A KERESKEDELEMÜGYI MINISZTERIUM KETTÉVÁLASZTÁSÁRÓL van szó. Indokolják azzal, hogy a minisztérium hatáskörébe tartozó nagy közgazdasági ágazatok helyes és okszerű vezetése teszi ezt szükségessé. Lehet, sőt valószínű, hogy ez így igaz. Különös azonban, hogy a kettéválasztás nagy szükségessége sohasem merül fel akkor, ha a tárca be van töltve és mindig felmerül, ha új miniszter kinevezéséről van szó. És ez a körülmény azt a benyomást teszi, mintha nem is annyira az ügyek jó ellátása, hanem a miniszteri tárcák szaporítása volna a fontos. Sok az eszkimó.

KÖZLEKEDÉSI MINISZTERIUMOT terveznek. E minisztérium hatáskörébe tartoznának: a vasutak, a hajózás, az utak, a posta, távírda és telefon és az ezekkel kapcsolatos ügyek. Elég sok és elég fontos hatáskör és eléggé foglalkoztathat egy külön minisztériumot. Tulajdonképpen már akkor, amidőn az 1889. évben az akkori földművelés-, ipar-, kereskedelem-, közmunka- és közlekedésügyi miniszteriumok szétszakításával a mai kereskedelemügyi és földművelésügyi minisztériumokat létesítették, már akkor kellett volna az egységes közlekedésügyi minisztériumot létesíteni. De *Baross Gábor* hatalmaskodó rendszere meggátolta ezt. *Baross*, amit csak lehetett, mindent bevont a minisztérium ügykörébe, nem talán valamelyes jól átgondolt munkabeosztás folytán, hanem kizárólag azon gondolattól vezérelve, hogy minél több ügy, annál nagyobb hatalom. A hatalmi vágy, a hatalmaskodó uralom lévén mindentettének rugója, nem elég, hogy mindez ügyeket bevonta a minisztérium hatáskörébe, hanem hogy hatalmát egész a kicsinyességig

mindenkivel éreztethesse, minden ügy elintézését magának tartotta fenn. Így keletkezett azután az az oktalanságában páratlanul álló centralizáció, ami minden későbbi és mai bajnak a tulajdonképpen kutforrása. A minisztérium nem dolgozott többé, hanem csak „schiebölt“, toltá az aktákat. A fő az volt, hogy szaporodjanak a számok, ne legyen restancia és bekerüljön a lapokba, hogy hány aktát intéz el a „vasminiszter“ naponta. És — ab ove majore discit avare minor — ahogyan centralizált a miniszter, úgy centralizált a maga hatáskörében a Máv. igazgatósága is és így megtörtént, hogy például a a fűmei vonalon egy vasuti őrházon még egy ablakot akartak készíteni és ehhez kétféle helyszíni szemle után 17 hónap kellett, míg az igazgatóság jóváhagyta a terveket.

Kettéválasztják-e a kereskedelemügyi minisztériumot avagy nem, nem ez a döntő kérdés. A lényeg, a józan ész parancsolta követelmény, hogy megszűnjék az oktalanság, részint a hatalmi vágyból, részint pedig a tudatlan bürokratizmus féltékenykedéseiből eredő centralizáció. Meg kell adni az intézményeknek és az intézeteknek az intézkedés jogát. Ez nemcsak a gyorsabb munkát biztosítja, hanem a jobb munkát is, mert neveli a közegekben a felelősségérzetét és tudatát. Nem saját nagyságukkal eltelt, önímádó miniszterekre, hanem öntudatos hivatalnokokra van szükség. Ezek biztosítják az okszerű, a célok szolgálatában működő ügymenetet, maradjanak az ügyek együtt a mai kereskedelemügyi, vagy külön az új közlekedésügyi minisztériumban.

A MAGYAR TÁRSADALOM vajjon eléggé arravaló-e, hogy ura legyen a mindinkább megoldásra váró nagy gazdasági és társadalmi feladatoknak? Azt kell hinnünk, azt kell remélnünk, hogy igen. Ámbár a statisztika, ez a kényelmetlen, ez a minden lében kanál statisztika erre nézve nem éppen megnyugtató.

Egyik előző számunkban kimutattuk, hogy az egész világon nincs oly hivatalnokország, mint a mi édes hazánk, mert nálunk minden tizennegyedik ember államhivatalnok. Már most mi készséggel elismerjük az államhivatalnokok magas értelmi és szellemi fokát, de nem tarthatjuk őket elég erős tényezőkné társadalmi és gazdasági kérdések reformjai tekintetében. Most azonban tulajdonképpen nem is erről akarunk írni. Hanem ismerve ezt a rémes statisztikát, megdöbbenve olvastunk egy hírt, amely beszámolt a gyáriparosok országos szövetségének marosvásárhelyi kirándulásáról. Ez az újsághír elmondja, hogy az erdélyi társadalom színe-java eljött a gyűlésre és el is sorolja a neveket és íme: 11 előkelő név között van 2 nyugalmazott államtitkár és 5 nyugalmazott főispán, notabene valamennyi élete legszebb éveiben levő munkaerős, munka-

bíró egyén. Ez hát a magyar társadalom: vagy aktív, vagy nyugdíjas államhivatalnok és senki nem akarja észrevenni az ebben rejlő nagy veszélyt. Egy állam, amely több mint 1500 millióra rugó budgetjének 83⁰/₀-át hivatalnokok fizetésére és nyugdíjára fordítja. Bizony: nagy a pipánk, de kevés a dohányunk.

A SZÉKELYEK MEGMENTÉSE — A FÖLDGÁZ, A FÖLDGÁZ! Ez a jelszó hangzott végig a marosvásárhelyi gyűlés alatt a székelyek földjén és már ismét megvan nemcsak a jelszó, de a jó alkalom is a „székelyek megmentésére“. Mert ezeket a jó székelyeket mindig menteni kell. Mert a székely oly szorgalmas, oly munkás, hogy mindig menteni kell. És menti őket az ország harminc év óta és a mentésnek, ugylátszik, nem igen van foganatja, mert még mindig és még sürgősebben kell őket menteni. Vajjon, hol lehet a hiba? Talán ott, amit fentebb a magyar társadalomról mondunk. Talán majd ha a székelyek egytől-egyig államhivatalnokok vagy nyugdíjasok lesznek, akkor nem kell majd őket „menteni“. Ámbár még ez sem oly bizonyos.

Addig is azonban elő a földgázzal. A földgáz legyen a székelyeké, „hogy továbbra is teljesíthessék önként vállalt nehéz hazafiúi kötelességüket“ — így szonokolt az egyik nyugalmazott államtitkár, a másik nyugalmazott államtitkár pedig a földgázzal Marosvásárhely városát, „az életképes székelység centrumát“, ipari központtá kívánja tenni. Természetesen és feltéve, ha ezeket az iparokat, a gyárakat az állam létesíti. Mert hogy az „életképes székelység centruma“ miként értelmezi a gyárak létesítését, erről pl. a marosvásárhelyi cukorgyár létesítői igen különös históriákat tudnának elmondani.

HEGEDÜS LORÁNT is odaígérgetett némi földgázakat „a székelység gazdasági jövőjének“ és ez általános tetszésre talált, de beszédének folytatása már kevésbé tetszett. Hogyisne, mikor így szólott: „Végét kell végre vetni annak, hogy mindenki az államtól várja boldogulását. Társadalmi betegség, ami a magyar közéletbe befészkelte magát, hogy t. i. mindenki a hivatalnoki pályára lép.“ Hát biz ez igaz, nagyon igaz, de miért mondta ezt éppen az „életképes székelység“ centrumában? Még azt híhetnék, hogy szavai nagyon is a székelyekre céloztak.

SZTERÉNYI JÓZSEF nyugalmazott államtitkár, valóságos belső titkos tanácsos ur önagyméltósága Brassóban választói előtt beszédet

tartván, utalt a nemzet előtt álló nagy feladatra, amit szerinte csak kétféle módon lehet megoldani. Az egyik mód, hogy óvakodjunk a jelszavaktól, mert „a jelszavak olyanok, mint a lidércfény” és mindjárt meg is magyarázta, hogy mi a lidércfények hatása. Azt mondják, hogy beszédének ez a része különösen hatásos volt. Ez természetes is, mert ugyan ki ismerhetné jobban a jelszavak, pardon a lidércfények hatását, mint éppen ő.

A másik mód „a történelmi osztályok jogainak és a múltban, valamint a jelenben szerzett nagy érdemeinek tiszteletben tartása”. — Ezt a szép mondatot nem magyarázta meg bővebben önagyméltósága és így nem értjük. És attól tartunk, hogy mások sem értik. De felteszszük, hogy ő maga talán érti és ezért tőle kérjük: Miféle nagy „nemzeti feladat” lehet az, amelynek megoldása „a történelmi osztályok” jogainak és érdemeinek tiszteletben tartásától függ? Mik és melyek azok a „történelmi osztályok”? Mik és melyek ezeknek az osztályoknak a múltban, de különösen a jelenben szerzett nagy érdemei? Választ, magyarázatot, kérünk kegyelmes ur, mert hiszen ön immár abban a kellemes helyzetben van, hogy ugylátszik mindenhez ért. Avagy, amit mondott, csak frázis, csak olyan jelszó, amittől pedig ön szerint óvakodni kell? Avagy talán még rosszabb a jelszónál is? Olyan „tekints ide, tekints oda”-féle szavakat? Egyébként pedig, ha volna bennünk némi demokrata hajlam, hát örvendhetnénk, hogy azok a bizonyos történelmi osztályok immár *Szterényi József* ur pártfogására szorultak. De annyira kárörvendő demokraták mégse vagyunk.

KÖZGAZDASÁGI ARCKÉP- CSARNOK: ELEK PÁL.

A párisi Dreyfus-cég egykori praktikánsa is elmondhatja már: — Elértem, amit elérhettem.

Negyvenkétfélmillió bankot vezet, amelynek teljhatalmu intézője, díszponál milliók felhasználása, hovafofordítása, új vállalatok alapítása, meglévők fejlesztése, új érdekeltségek szerzése fölött; egy pénzszuverén, aminő kevés akad ebben a szegénynek csufolt balkánszéli országban. Bámulatos, szép egy karrier ez, amelyet érdemes közelről vizsgálni.

Az elek-szerű egyéniségek nem mindennapiak, de a gazdasági világban elég gyakran találkozhatunk velük. Nagy éleslátás, tettrekészség és féktelen vakmerőség jellemzi őket. Ha nem sikerül a

vállalkozásuk, azt mondják róluk, hogy fezőrök, iparlovagok, ha pedig megnyerik a vabanque-játékot, leborul előttük a világ, mert ők a zseniálisak, a lángelméjű kapacitások. Miután pedig Elek Pál megnyerte a csatát, zseninek, lángésznek, pénzügyi kiválóságnak tartják. Az ő játéka különben sem volt egészen könnyelmű. Pontos számításon alapult, amely bevált. Elek Pál először is jól számított, amikor az államot szemelte ki fejőstehénnek. Akkor még teltek voltak az emlői, még nem ostromolták annyira az elszánt vállalkozók. Merész véletlen hozta őt Baross Gábor közelébe és értette a módját, hogy mikképpen gyümölcsöztesse a vasminiszter jóindulatát. Vállalata részére megszerveztette a külkereskedelmi szolgálatot, megcsínáltatta a sószerződést, amelynek nincs párja sem az európai kontinens államaiban, sem a többi világrészben. Ez a szerződés emelte a mai Magyar Bankot a hazai első bankok sorába. Ez a szerződés 20 millió korona erejéig kamatmentes sóhitelt biztosít a vállalatnak, ami annyit jelent, hogy a Magyar Bank hitelbe kapja a sót, amelyet csak készpénz ellenében ad tovább, míg a felgyülemelő pénz félesztendeig ingyen kamatozik neki. Ha csak a rendes kamatlábat vesszük alapul, már akkor is 1,200.000 korona ajándékot jelent ez évenként s tíz évre számítva 15 millióra szaporodik fel ez az ajándék. Ilyen bőkezű a magyar állam a Magyar Bankkal szemben. S ezt az ajándékot sok más egyébbel Baross Gábor különös kedvezéséből kapta Elek Pál. Aztán mondja valaki, hogy a „vasminiszter“ nem volt „vajszívű“, ha akadt, aki kezelni tudta...

Minden „magyar“ karriernek megvan a vignettája. Tulajdonképpen csak akkor kezd „karrier“-nek számítani, amikor a kormány lebélyegzi és ellátja azzal a hivatalos márkával, mely védjegyként bizonyítja a „karrier“ kvalitásait. Mint a különleges szivarokkal a vitézkötés, úgy jár együtt a milliókkal a címkorság, amely éppen úgy speciális betegsége a magyar pénzvilágnak, mint a podagra az angol arisztokráciának. Ebbe a nyavalyába tehát bele kellett esnie Elek Pálnak is, ha méltó akart lenni azon milliók birtokára, amelyeket a „vasminiszter“ „vajszívű“-nek kedvezése révén gyűjtött össze. Valamikor az a közmondás járta, hogy a „*titulus sine vitulo*“ fakóvát se ér; ma már azok, akik — mint Elek Pál is — a fejük tetején keresztül visszakézzel szokták megvakarni a fülüket, megfordították ezt a régi, jó közmondást is és úgy sóhajtoznak, hogy a „*vitulus sine titulo*“ nem teszi boldoggá a magyart. Egészen természetes tehát, hogy egy szép napon Elek Pál is arra ébredt, hogy nem ér ez a selyem-élet egy rossz hajítófát se, ha az embert nem szőlítják méltóságos urnak, ha nem különbözteti meg az embert semmi a kis szövetkezeti igazgatótól. Vagyis, jó magyarán: Elek Pál udvari tanácsos szeretett volna lenni. Ezt a címet nem osztogatják ingyen, ára van ennek s ezenfelül holmi „szerzett érdemekre“ is kell hivatkozni. A pénz, az csak meg lett volna. De az érdemek...

Hol vannak azok az érdemek?

Majd lesznek, hamarosan lesznek — gondolta magában — és hozzáfogott az érdemek megszerzéséhez. Megszervezte a bank házi-

ipari osztályát, amelynek osztályvezetőjévé Koperli Dömét tette meg. S ezután virult a háziipar — ott a bank pincéjében, mert méltóbb helyet nem talált neki Elek Pál. A háziipari osztály egy kis kalotaszegi varrottast és miegyebet vásárolt össze s Izabella főhercegnő védnöksége alatt megkezdte működését. Az új osztály nem tett ugyan semmit a háziipar érdekében, de jogcím volt arra, hogy Elek Pál megkapja az udvari tanácsosságot. Meg is kapta. S alig hogy a kitüntetésről szóló királyi kézirat a hivatalos lapban megjelent, Elek Pál gondolt egyet és beszüntette a háziipart. Ami egészen logikus és természetes cselekedet volt. Hiszen a mórnak, miután megtette kötelességét, ama bizonyos shakespearai axióma szerint — mennie kellett. Es a mór — azaz hogy a mörök, mert hiszen többen voltak szegények — ment is, miután a háziipari osztály beszáradt. A tisztviselőket persze, illeté volna más osztályokban elhelyezni, mert hiszen ők becsületesen és lelkiismeretesen végezték a dolgukat. Elek Pál azonban másként vélekedett róluk s tudtul adta nekik, hogy el vannak csapva, de ha 60 forintért tovább akarják szolgálni a bankot, akkor maradhatnak. Mert neki van szíve! Büszkén visszautasították a méltóságos főnök ur nagylelkű ajánlatát s hátat fordítottak az intézetnek, ott hagyván nemcsak a nyugdíjigényüket, hanem az egész nyugdíjalapot is, melynek vagyonát pedig az ő fizetésükből is gyarapították. De ugyan ki törődött az ilyen jelentéktelen esetecskével abban a titáni örömben, melytől a „magyar közgazdasági testület“ összerándult és kéjesen megvonaglott, mikor a hivatalos lap közzétette, hogy Elek Pál udvari tanácsos lett...

De nem volna teljes a portré, ha befejezésül néhány jellemző tény feljegyzését mellőzném. Nem tisztán vállalati ügyek ezek, hanem jellemző dokumentumok. A rendszer, amit Elek Pál vállalatánál inaugurált, egészen új, sőt igazán páratlan a maga nemében. Szigorú elv a Magyar Banknál, hogy az igazgatóvá előléptetett tisztviselő követni tartozik vezérigazgatója (nemes malomszögi Elek Pál) mai vallását. Hiába: a noblesse oblige, és Elek Pál jól tudja, mivel tartozik a hazának, mely nemességet és udvari tanácsosságot adott neki. Sőt azt is nagyon jól tudja, hogy nem a faj, hanem a vallás teszi az embert s ezért állítja fel ezt a követelést igazgatóiúi szemben. Es csak a pesti izraelita hitközség tudna számot adn. arról, hogy hány hívőjét és hány tagját veszítette már el emiatt! Hasonlóképpen szigorú elv az is, hogy a tisztviselőnek sokat kel dolgoznia, de akármennyit dolgozik is, azért még nem tarthat igényt emberséges fizetésre. Es végül, a legszigorúbb elv, hogy mindenkinek, aki Elek Pál kenyerét eszi, azt kell vallani, hogy Magyarországon csak egy fináncapacitás van: malomszögi Elek Pál udvari tanácsos ur ő méltósága. Mi is valljuk ezt; sőt iparkodunk bizonyítani, hogy malomszögi Elek Pál udvari tanácsos ur ő méltósága valóban első fináncapacitása Magyarországnak. Annyira az, hogy a többiek már szinte élni se tudnak tőle. Mert nem csak az étvágya nagy, hanem megvan az a rossz szokása is, hogy még azt se hagyja másnak, amit ő maga már nem bír megkaparítani.

TAKARÉKPÉNZTÁRAINK ÉS A MEZŐGAZDASÁGI HITEL.

IRTA ANTAL ARMAND.

II.

Előző cikkünk fejtegetései és adatai a vidéki takarékpénztárak hű képét nyújtják. Látjuk ezekből az adatokból, hogy mily mérvben van ezekben felhalmozva a gazdaságilag termelt tőke és most megkíséreljük megmutatni, hogy miképpen lehetne ezt a tőkét a gazdasági termelés céljaira az eddiginél jobban felhasználni.

A takarékpénztári reformmozgalomról megemlékezve, *Bernát István* „A magyar földbirtok tehermentesítése“ című munkájában a következőket mondja: „... mindezeken felül még marad egy nagy megoldatlan kérdés, amely fontosságban felér mindazokkal, amelyeket jogászgyűlések, a szaksajtó és az érdekelt intézetek éveken át több kitérővel, mintsem eredménnyel tárgyaltak. Ez a nagy feladat nem más, mint hitelintézeteinknek olyan közgazdasági alappokra fektetése, hogy azok a magyar gazdasági életnek mai helyzetében a produktív gazdasági tevékenységnek igazi és nem kifogásolható tényezőivé emelkedjenek...“

A termelő gazdasági tevékenység irányába kell terelni pénzügyintézeteink működését. Ezt kívánja az állam érdeke, ezt kívánja az ország általános gazdasági érdeke. És ezek a nagy érdekek teljes összhangzásban vannak a pénzügyintézeteknél érdekelt egyesek anyagi érdekeivel is. Hogy a takarékpénztáraknál maradjunk: a működésnek a közgazdasági irányba való terelése — ha a reformot megfelelő módon viszik keresztül — épp úgy biztosítja majd a betevők érdekeit, mint ahogyan nem csorbitja a részvényesek osztalékait.

Takarékpénztáraink egyesítik magukban az ország tulajdonképeni megtakarított tőkéjének tulnyomó részét. Nemcsak azt a tőkét, amely gyümölcsöztetésre, hanem azt is, amely termékenyítésre vár. Ez a tőke van elsősorban hivatva arra, hogy a termelő munka eszközéül helyes úton és megfelelő módon rendelkezésre bocsáttassék. Ezt pedig elérjük a takarékpénztárak megfelelő reformjával.

A takarékpénztárak reformjáról szólva, nem feladatunk és nem is érezzük magunkat hivatva arra, hogy e reform kérdésének jogi részével foglalkozzunk. Hogy a takarékpénztári betevők jogainak megóvása és érdekeinek biztosítása mily törvényhozási intézkedéseket igényel, mindenesetre épp oly lényeges, mint nehéz kérdés. De azt hisszük, hogy egyszerűbbé és könnyűbbé válik, mihelyt közgazdasági vonatkozásaiban helyesen megoldottuk.

Mellőzve tehát a jogi fejtegetéseket, a kérdésnek csakis közgazdasági részével foglalkozunk. És itt szem előtt tartva az elsősorban szerepet játszó gazdasági érdekeket, a takarékbetéti üzlettel foglalkozó pénzügyintézeteket — eltekintve a hitelszövetkezetektől, amelyekkel később foglalkozunk — két osztályba sorozzuk. Amelyeknek alaptőkéje kevesebb 200.000 koronánál, azok takarékpénztárak. Amelyek pedig ennél nagyobb alaptőkével bírnak, azok betéti ban-

kok. Mert a pénzintézeteket, rendeltetésük és működésük szempontjából, aszerint kell osztályoznunk, amint vagy kereskedelmi és ipari gócpontokon létesülnek, vagy oly helyeken támadtak és támadnak, ahol az ipar vagy kereskedelem érdekei kevésbé keresik érvényüket.

200.000 korona, vagy ennél magasabb alaptőkével pénzintézetek oly gazdasági nagy gócpontokon alakulnak, hol a tőke termelése, termékenyítése és felhasználása a folyton pezsgő gazdasági élet folyton váltakozó nagy szükségletei által szabályozódik és a nagy forgalom természetesen nagy változásainak van alávetve. Ezt a működést korlátok közé szorítani sem nem szükséges, sem nem célszerű, mert a pezsgő gazdasági életnek első feltétele a szabad mozgás. Ezek a pénzintézetek, ha takarékbetéti üzlettel foglalkoznak is, nem takarékpénztárak, hanem betéti bankok. A szabályozás ezeknél nem vonatkozhatik a működés mikéntjére vagy korlátozására, hanem csupán a betétek, a betevők jogainak biztosítására.

A 200.000 koronánál kisebb alaptőkével bíró takarékpénztárak, a vidéken és ott létesülnek, ahol a gazdasági élet és tevékenység kizárólag a mezőgazdasági termelésben nyilvánul. Ezek a takarékpénztárak elsősorban arra hívatottak, hogy a gazda hitelérdekeit ápolják. Ha ezek a takarékpénztárak működésükre vonatkozólag megfelelő szervezetet nyernek, ezzel megfelelő szervezetet nyer a mezőgazdasági hitel is.

Ezek a gazdasági irányú működés által okadatolt szempontok szolgálnak irányadóul, amidőn immár a mezőgazdasági hitel kellő és megfelelő szervezése érdekében a takarékpénztárak reformját a következő elvekre véljük alapítani:

1. „Takarékpénztár“ elnevezést csakis az a pénzintézet használhat, amely részvénytársaság alakjában legalább 50.000 korona teljessen befizetett részvénytőkével alakul és amelynek részvénytőkéje 200.000 koronánál kevesebb.

A részvény névértéke 100 koronánál kisebb nem lehet.

2. Takarékbetéti üzlettel foglalkozó minden oly takarékpénztár, melynek teljesen befizetett részvénytőkéje kevesebb 200.000 koronánál, köteles az üzleti nyereségből a részvénytőkének legalább felét elérő tartaléktőkét alkotni. Mindaddig, míg a tartaléktőke ezt a magasságot el nem éri, a részvény legfeljebb 5% osztalékban részesülhet és pedig olyképpen, hogy az évi üzleti nyereségből mindenekelőtt 10% a tartaléktőkéhez csatoltatván, a részvényekre eső 5% levonása után még fennmaradó egész nyereség a tartaléktőkéhez csatoltatik.

A tartalékalap kamatai mindíg a tartalékalaphoz csatolandók.

3. A tartalékalap netaláni veszteségek fedezésére van rendelve és a takarékpénztár fennállása alatt osztalékképpen ki nem adható.

4. A tartaléktőke a szabályszerű üzletekre fordítható. Az ezekből az üzletekből származó tiszta nyereség külön tartalékalapot alkot. E külön tartalékalap évről-évre a tartalékalap nyeresége és a külön tartalékalap kamatai által növekedik és kizárólag állami értékpapirokban helyezhető el.

5. A takarékpénztár az általa kezelt pénzeket a következő üzletekre fordíthatja:

- a) Kölcsönt ad váltóra,
- b) Kölcsönt ad kötelezvényre.

A váltó- és kötvénybírálok tovább mint 2 évig egy huzamban nem működhetnek; két évi szünetelés után a kilépők újra választathatók.

c) Hitelt nyit meghatározott összeg erejéig és pedig kétféle módon, u. m.

a) a kölcsönösen meghatározott összeg megfelelő módon bekebeleztetik annak ingatlanára, akinek részére a hitel nyittatik. Az illető hitelét tetszése szerinti mérvben és módon használja ki; kamatot a tényleg kivett összegek után a használat idejére fizet. A bekebelezés második helyen is lehet, feltéve, hogy az első helyen való betáblázás nem haladja meg az ingatlan valóságos értékének felét;

b) vagy hitelt nyit a személynek az intézet által megállapított összegig; hogy ily hitel ki számára és mily összegig nyitható, azt egy 4 tagból álló bíráló bizottság határozza meg, mely bíráló bizottság a takarékpénztár két váltóbírálója és a betevők kebeléből választandó két tagból áll. Az, aki részére ily hitel nyittatik, hitelét tetszése szerinti módon és mérvben használja ki; kamatot a tényleg felvett összeg után a használat idejére fizet. Az intézet igazgatósága saját legjobb belátása szerint ellenőrzi azt, aki számára ily módon hitelt nyitott és ha gondolkodásában, takarékoságában avagy életmódjában hátrányos változást lát, a hitelt megvonja és a kölcsönöket felmondja.

d) Ingatlanokra jelzálogkölcsönöket ad; e kölcsönök azonban a kezelt pénzek egy harmadát meg nem haladhatják.

e) Kölcsönöket ad kézi zálogra.

f) Állampapírokat vásárol.

g) Ingatlanokat csak annyiban vásárolhat, amennyiben kényszereladás alkalmával saját kölcsönének biztosítása végett árverésen megvenni kénytelen.

Javaslataink alapgondolata, hogy a mezőgazdasági termelés feltételei azt követelik, hogy a hitelrendszer ezekhez alkalmazkodjék. Es hangsúlyozzuk ismételten azt a közgazdasági követelményt, hogy a mezőgazdaság által termelt tőke a mezőgazdasági termelés céljainak szolgáltson. Javaslatainkkal ezt a közgazdasági célt kívánjuk elérni.

Kifejtett álláspontunkat és javaslatainkat a következőkben indokolva, mellőzzük itt is a jogi fejtegetéseket és csakis arra utalunk, hogy a takarékpénztári cím használatának joga a legtöbb államban szoros kapcsolatban áll az engedélyezési eljárással. A takarékpénztár cím használatának korlátozása, illetve azon feltételek megállapítása, melyek mellett e cím használható, nem céloz egyébre, mint arra, hogy a nagyközönségben tiszta fogalom ébresztessék azon intézetnek valódi jellege és gazdasági természete iránt, melynek gondjaira megtakarításait bízta. Ez a törekvés nem ítélni el; hisz mind élet-

kebb az az óhaj, hogy nemcsak a takarékpénztár, hanem a bank fogalma is törvényileg állapíttassék meg, hogy az avatatlan közönség minden félrevezetéstől megóvassék. És abból a szempontból, amiért mi a takarékpénztárak reformját szükségesnek tartjuk, a takarékpénztári cím használhatásának törvény útján való megállapítása már azért is indokolt, mert e pénzügyintézetek működésének gazdasági irányba történő terelésével, ezeknek — épp úgy, mint a fentebb ismertetett törvény a hitelszövetkezeteknek — különleges állást kívánunk biztosítani és épp oly indokolt, mint célszerű, hogy ez már a címben is kifejezésre jusson.

A takarékpénztári cím használatát és takarékbetétek elfogadását ahhoz kívánjuk kötni, hogy az illető pénzügyintézetnek legalább 50.000 korona teljesen befizetett részvénytőkéje legyen. Ez csak látszólagos korlátozás. De szükséges két szempontból. Először azért, hogy már ezáltal is biztosíttassék a takarékpénztárak erősebb és magasabb nivója; és másodszor azért, hogy eleje vétessék annak, hogy azok a kisebb és korlátozott területű körök, amelyeknek természetszerű rendeltetése az, hogy mint szövetkezetek tömörüljenek, ne alakuljanak gyenge részvénytársasággá, hanem legyenek erős szövetkezetek. Takarékbetéteteket így is elfogadhatnak, gazdasági szolgálatuk pedig mindenestre nagyobb. — Ennek az elvnek a folyománya a részvény névérték-minimumának törvény által való megállapítása és a 100 korona minimum ugyancsak abból a szempontból indokolt, hogy takarékpénztári részvénytársaságok alapítása ne a kisemberek bevonásával történjék. Ezek mindig és minden esetben a hitelszövetkezetek számára tartandók meg.

Mindezeknél fontosabb és lényegesebb az a megkülönböztetés, amit a takarékbetét-üzlettel foglalkozó pénzügyintézetek között teszünk aszerint, hogy részvénytőkéjük nem éri el a 200.000 koronát.

Ennek a megkülönböztetésnek gazdaságilag épp oly fontos, mint szükséges voltát már fentebb indokoltuk. De minden magyaráztatnál meggyőzőbb érveket szolgáltatnak az előző számunkban közölt „*Kimutatás a vidéki takarékpénztárakról alaptőke szerint csoportosítva*” táblázatban foglalt számadatok, amelyek a vidéki takarékpénztárak állapotát teljesen megvilágítják. Ebben a kimutatásban, a vidéki takarékpénztárakat alaptőkéjük szerint csoportosítva, látjuk minden egyes csoportnak betétjeit, tartalékalapját, különleges tartalékját és jelzálogkölcsokeit.

Mit mondanak e számok? — Mindenekelőtt azt látjuk, hogy van az országban 104 takarékpénztár, amelyeknek részvénytőkéje kevesebb 50.000 koronánál. Látjuk pl., hogy 4 takarékpénztár van 10.000 korona, 23 takarékpénztár 20.000 korona és kevesebb részvénytőkével. — Mi értelme van annak, hogy ily törpe pénzügyintézetek részvénytársaság formájában alakuljanak? — Lehet-e elképzelni azt, hogy az ily kicsiny, falusi intézeteknél, a részvénytársaságokra vonatkozó törvény intézkedései úgy megtartatnak, amint ez a részvényesek és betevők érdekeinek kellő megóvása szempontjából elengedhetetlenül szükséges? — Nem-e önmagától indokolt, hogy ha ily helyeken és ily viszonyok között pénzügyintézet létesí-

tésének szüksége merül föl, hogy ez hitelszövetkezet alakjában történjek? — Mert hiszen, amíg a 10.000 vagy 20.000 korona részvénytőkével alakult takarékpénztár, kicsinyes, elszigetelt, szűk körében, gazdasági működést egyáltalában nem, de még pénzügyi működést is alig fejthet ki, ily tőkével alakult hitelszövetkezet, főleg mint tagja a központi intézetnek, helyes irányítás és fölügyelet mellett áldásosan működhet.

A kimutatás szerint van az országban 777 takarékpénztár, amelyek részvénytőkéje kevesebb 200.000 koronánál. Ezek azon takarékpénztárak, amelyek a vidéken azon helyeken és területeken létesültek és működnek, ahol azt mondhatjuk hogy csakis a mezőgazdasági termelés képezi a gazdasági élet tevékenységét.

Ezen 777 takarékpénztárnak

összes alaptőkéje	---	---	---	---	96 millió korona
összes betétjei	---	---	---	---	766 „ „
összes rendes tartalékja	---	---	---	---	60 „ „
összes különleges tartalékja	---	---	---	---	13 „ „
és az általuk adott jelzálogkölcsonők összege	285	„	„		

És így látjuk, hogy

a rendes tartalékok aránya az alaptőkéhez	---	---	---	62.5%
a különleges tartalékok aránya az alaptőkéhez	---	---	---	13.5%
és a jelzálogkölcsonők aránya a kezelt összes tőkéhez	---	---	---	30.4%

És ezzel igazolva van, hogy amidőn azt követeljük, hogy törvénytörvény szabta kötelezettség legyen, hogy egyrészt az ezen kategóriába tartozó takarékpénztárak rendes tartalékja elérje legalább felét a részvénytőkének és másrészt, hogy a jelzálogkölcsonők összege ne haladhassa meg az általuk kezelt pénzek egy harmadát, a mai tényleges viszonyok álláspontján állunk. Igaz, hogy ezek csoportosítás alapján nyert átlagszámok és igaz, hogy a kimutatás egyes csoportjaiban levő egyik-másik takarékpénztár tartalékjai nem adják az átlag kedvező arányát; ámde ez még inkább javaslataink teljes indokolt volta mellett szól. Mert amidőn látjuk, hogy a takarékpénztárak nagyobb része kényszer nélkül is gyűjt megfelelő tartalékot és ezzel igazolja azt, hogy ilymértvű tartalék alkotása nem áll ellentétben a takarékpénztár üzleti érdekeivel, semmiképpen sem foroghat fenn aggály a tekintetben, hogy valmennyi takarékpénztár erre a helyes üzleti eljárásra szoríttassék.

A takarékpénztárakat az általunk most javasolt elvek szerint szervezve, elesik annak a szüksége, hogy a betétek összege kontingentáltassék az alaptőke arányában. A takarékpénztárak működésének veszélyét ugyanis nem abban látjuk, hogy betéteket korlátlan mennyiségben fogadnak el, hanem a felhasználás, az elhelyezés helytelen módzataiban. Ha van veszély abban, hogy a betét nem áll arányban az alaptőkével, ugye veszély épp ugy fennforog, ha az elfogadható betétek maximumául az alaptőke 10 vagy 20-szorosát kötjük ki, mert $\frac{9}{10}$ vagy $\frac{19}{20}$ rész még ez esetben is nélkülözi a garanciát. Anyagi garanciát keresünk az ügyletek tekintetében és ha ezt megtaláltuk, megtaláltuk a betétek garanciáját is.

Nem kívánjuk a takarékpénztárak szabad mozgását korlátozni. Korlátozásnak látszik a jelzálogra való kölcsönzés mérvének megszorítása. Amde a kimutatás számadatai bizonyítják, hogy ez a megszorítás teljes összhangzásban van a létező viszonyokkal, mert hiszen azt látjuk, hogy a csoportosítási átlag szerint a 784 takarékpénztár jelzálogkölcsönei ma sem haladják meg a kezelt összes tőkék 30%-át. És ez a helyes arány. Ennél tovább menni nem indokolt. Ha tehát a jelzálogkölcsönök a kezelt pénzek egyharmadára való leszorítása üzleti korlátozásnak látszik is, ugy ezen korlátozás egyaránt szükséges és érdekében fekszik a takarékpénztárak működésénél tekintetbe jöhető mindhárom tényezőnek, ugymint magának az intézetnek, a betevőknek és a kölcsönt keresőknek. Anomália ugyanis, hogy a takarékpénztár azt a pénzt, amit nála rövid felmondásra helyeznek el, hosszú lejáratra adja ki. Ez az eljárás olyan időben, midőn a közönség bizalmatlan szokott lenni és pénzt saját pénztárában szeretni tudni, veszélyt rejt magában és fizetéseképtelenné teheti a legjobb intézetet is. De — mint már fentebb is ismételtén kiemeltük — a kölcsönvevőre is hátrányosnak tartjuk e kölcsönöket, mert felmondhatók és ez ismét a kölcsönvevőket sodorhatja nagy veszélybe. Az üzletág e neme tehát minden szempontokból megszorítandó.

Helyette azonban öleljék fel a takarékpénztárak a „nyílt hitel” üzletágát a javasolt módok szerint és ennek egészséges gyakorlásával meg fognak feladatuknak felelni úgy a maguk, mint az általános közgazdaság szempontjából. Nem új dolgot, sőt ellenkezőleg 200 évvel ezelőtt már gyakorolt üzletágat ajánlunk: a skót bankok működését adjuk mintául. Es azt is érezzük, hogy e javaslatunk nem csupán a mezőgazdasági hitelszükséglet kielégítését célozza, élvezni fogja ezt a termelés egyéb ága is: amde kevesebbet nem ér javaslatunk azzal, hogy a közgazdaság minden ága hasznát láthatja.

A PESTI BÖRZÉRŐL.

Új sorozat: a mágncsoport.

A magyar föld nem jó eltetője, a magyar levegő nem jó nevelője a tőkének. Míg máshol félelmetes fegyver a tőke, addig minálunk csak tetszetős díszkard. Primitív lukszusztőkék és éhesen buta uzoratókék bukdácsolnak a magyar pénzpiacra. A magyar levegő nem léghő a produktív tőkének. Pénzünk van sok, de tőkénk nincsen. Fajunk keleti lomhasága és a magyar szerencsétlenség, a hazug politika, ránehezedik a pénzre is. Őt képviselőválasztásra annyi pénz indul meg, amennyiből meg lehetne alapítani a nemzeti bankot. De egy rongyos vicinális építéséhez már külföldről kolduljuk össze a garasokat. Prima iparvállalataink pénzt külföldről hozták, de

akármelyik szegény államtitkár tékozló fia tízezreket talál bármely éjjeli mulatóhelyen az uzsorásoknál. A magyar tőke rettenetesen primitív. És hogyha valaki megírná a magyar tőke pszichológiáját, akaratlanul is a magyar vezető osztály pszichológiáját írná meg. És pikánsan érdekes munkát írna. Arról a százötéves magyar vasipari vállalatról, amely nem talált itthon tőkét továbbfejlődésre. Mert a magyar tőke a fényes multu vállalatban sem talált garanciát, néhány rongyos százezer koronáig... Avagy arról a magyar mágusról, aki százezreket adott kölcsön 10—20 koronánként kofasszonyoknak — uzsorakamatra.

Ebbe a légkörbe hozta néhány év előtt Széchenyi László gróf a Vanderbilt-milliókat. Azokból a dollárokból, amelyek hazájukban félelmetes hatalmat jelentenek és behálózák szövevényükkel az egész földgömböt. Kítőző örömmel fogadták itthon a nagy „pénzt“ és az örök reménykedők ebben látták a régen várt megváltást. Ehes, harcias, friss milliók, sok-sok millió!... De soha milliók még annyit nem ártottak, mint éppen ezek.

A hosszú tengeri uttól mintha kissé elfáradtak volna a milliók. Az otthon sohasem élvezett tétlenségtől ellustultak, elpuhultak kissé. Aludtak. Amikor felébredtek, még mindig bágyadtak voltak, mintha ellankadt volna harcias természetük. Néhány évig álmosan nyújtózkodtak. Majd megismerkedtek itteni testvéreikkel. Ezek azonban törpék, kövérek, lomhák és buták voltak. Nem jó társaság az amerikai dollároknak. És a dollárok türelmetlenkedni kezdtek. — Mi lesz? — Majd elkezdtek ábrándozni régi hazájukról, régi élményeikről. Amikor metropolist varázsoltak a sivatagba. Az őserdőkről, melyeken keresztül ezer kilométeres vasutat építettek. A nagy börtözharcokról, ahol száz egzisztencia árán új produktív milliók születtek... Széchenyi László gróf pedig hallgatta ezeket a meséket és elkábult tőlük. Elhatározta, hogy tenni fog, gseftelni fog, gründolni fog és — dollárkirály lesz Magyarországon.

Soha trónkövetelőnek annyi kedvező esélye nem volt, mint Széchenyinek, hogy trónt szerezzen és dinasztíát alapítson. A magyar föld ki volt száradva, áhította a friss pénzt, mint a tavaszi esőt. Elsőrendű iparvállalatok küzködtek pénzhiánnyal. Ezer és tízezer holdak várták a belterjes gazdálkodást. Dus természeti kincseket kínálkoztak kiaknázásra. És nagy, virágzó vállalatok jövedelmét tüntették el malaclopó köpenyegek alá az uzsorás sáfárok. Mily szép rendet csinálhatott volna itt a sok Vanderbilt-millió! És ez az ország, amelynek gazdasági életére oly sok teher nehezedett olomsúlylyal, talán sohasem áhította úgy a gazdasági függetlenségre vezető ut kiépítését, mint éppen akkor!

Széchenyi László gróf tehát készülődött. Valami kódos képet bizonyára már ő maga is alkotott a magyar gazdasági élet bajairól. A kivándorlásról mindenesetre hallott valamit. Arról is beszéltek környezetében, hogy a magyar pénzpiacra piócaként fekszik rá néhány pesti bankár. Sőt — akármilyen hihetetlennek tetszik rá azt is tudta a gróf, hogy az ipari fejlődésnek bizony-bizony a közgazgatási mizériák is útját állják néha. Erre a gróf csak úgy apropó

jött rá. Abban az időben ugyanis botrányos birkózás folyt egy krassó-szörénymegyei szegény község, egy szénbánya-vállalat, a közigazgatási kiskirályok és még egy bánya-vállalat között. És ezzel kapcsolatban meséltek más, hasonló esetekről is. És akkor elégedetten kiáltott fel a gróf: — „Hopp, megvan!“ — s rögtön készen is volt a tervével. Magyar pénztörzstöt alapított szabad társaság alakjában. A főszerepben részt vett néhány Andrássy gróf, Dungyverszky Gedeon, az Eszterházy grófok, három Széchenyi gróf és Szápáry László gróf. Két guerilla-csapatot is szerveztek, a Szápáry Pál- és a Korniss Károly-félét. Ezek saját szakállukra portyáztak ugyan, de a főszereg alkalmi támogatásával. A fővezér Szápáry László gróf lett. Először azért, mert ő, szinleges visszavonultsága dacára is, aktív politikus — a suba alatt s másodszor azért, mert ismeri a magyar közigazgatási viszonyokat.

A választás nagyon szerencsés volt. Szápáry László nemcsak nagyon okos ember, hanem művelt ember és tapasztalt diplomata is. A világtörténelmet jól megtanulta és tudja, hogy Napoleon csak addig és azért volt nagy, ameddig és amiért jól ki tudta választani a tábornokaikat. Keresett tehát tábornokot ő is, — a tőzsde közkatonái közt. És megtalálta Krausz Simont, akiben Masséna hidegvére Kléber vakmerőségével és Desaix könnyelmű, bohém-természetével párosult. Voltaképen egymásra találtak ők ketten, Szápáry gróf és Krausz Simon: — úgy egymásba szaladtak, mint két esőcsepp, mikor a lejtőn találkozik. És azután Szápáry gróf intésére glédába sorakoztak a dollárok milliói, Krausz Simon pedig rohamra vitte őket a börze kisemberei ellen.

A pénzvillág érthető izgalommal várta a csoport működését. Sokan a közgazdasági renaissance hajnalának derengését vélték látni s a kezdet szinte igazolni is látszott ezt a várakozást. A nagy összecsapások egymásután következtek s a dollárkirály győzött mindenütt. Néhány vállalatnál és pénzintézetnél a kifejlődött családi uralom alapján megrendült. És a csoport tekintélye egyre nőtt. A csoport kényelmesen tört be a kiszemelt vállalatokhoz. Amerikai mintára, két kézzel vásárolt. Ugy, hogy a balkéz nem tudta, mit tesz a jobb és viszont. Azaz, a néző nem látott, csak mindig egy kezét. A csoport titokban összevásárolt egy csomót a vállalat részvényeiből. Azután felverte az árfolyamokat és a különbözetből is szép hasznot vágott zsebre. A közönség természetesen csak azt tudta, hogy a csoport vásárol. Az eladásról nem tudott. Így, áldozatok nélkül, sőt nagy nyereséggel jutott a csoport nagy befolyáshoz tekintélyes részvénytársaságoknál. Különösen a Kereskedelmi Bank vállalataira vetették magukat. Ami természetes is, mert a Kereskedelmi Bank legtöbb vállalata szilárdan meg van alapozva. Látszólag megdönthetetlenek ezek a vállalatok.

De a csoport tevékenysége nem merült ki ezekben a köztudomású börzemanőverekben. Más vállalkozásokba is fogtak. És minden vállalkozásuk magán viseli ugyanazt a határozott jeleget. Új alapítástól mindig idegenkedtek és mindig csak a meglévő vállalatokat szemelték ki fejőstehénnek. A számtalan Vanderbilt-millió csak arra

szolgált, hogy besegitse Széchenyi László grófot és társait a már virágzó vállalatokhoz.

Foglalkoznak például bányászattal is. Krassova krassószőrényi község szegény lakossága, az Államvasutttársaság és a salgótarjáni küzdöttek a krassovai szenterületért. Természetes, hogy a küzdelembe belejátszottak a helyi közigazgatás szervei is. Nem volna igaz és helyes a csoportról fentebb adott jellemzés, hogyha Széchenyiék be nem állottak volna a veszekedők közé. Sőt ezt az ügyet maga a gróf vette kezeibe. És ez az egy eset is jellemzően mutatja, hogy gazdasági életünk mit várhat e csoporttól.

A sikerek elkapatták a grófokat. Ma már egy csomó pénzintézetnél, sok gazdag iparvállalatnál érdekelve vannak. Sőt egyeseken uralkodnak, szóval olyan tényezők, akikkel határozottan számolni kell a pénzpiacon. És Széchenyi László gróf elérte célját. Ma még csak a befentesek tudják, de nemsokára köztudomásra is ő lesz a dollárkirály.

Hogy meddig? ... Az ismét más kérdés. Lehet, hogy pünkösdi királyság lesz az egész. Mert a grófok első sorban a Kereskedelmi Bank vállalataira vetették magukat. A Kereskedelmi Bank vállalatai közül különösen a közlekedési vállalatok és a bányavállalatok nagyobb fontosságuk. A Rimamurányi vasmű révén a Kereskedelmi Bank dominálja a vaskartelt és ezért ez a vállalat különösen fontos. Ennek a részvényei körül vívták a legelkeseredettebb küzdelmeket és így ez a példa mutatja legjobban a csoport gazdasági törekvéseit.

Ha a Vanderbilt-milliókat egy okos és praktikus jenki kezeli és nem a különben nagyon szimpatikus, de gazdasági ismeretekkel nem bíró gróf, úgy eszébe sem jut, hogy megszerezze a Rimamurányi részvényeinek majoritását. Pedig a Rimamurányi kitűnő vállalat. Sőt! Páratlan vállalat. Hiszen 13 millió koronás alaptőkével 81 és fél millió forgalmat ér el — bevállottan. Tényleg — még többet. De van egy nagy baja. Hogy enyhén fejezzük ki magunkat, a Rimamurányit nem örök időre tervezték. Sőt éppen ellenkezőleg. Ez a gazdag vállalat ma akár 100% osztalékot is fizethetne a tartalékaiból. De az már nagyon kérdéses, vajon üzeme után soká bírja-e az osztalékot egyáltalában? Mert nagyon beteg a vállalat. Titkos betegségben szenved. Kifogyóban van a vasérce. Hogy meddig bírja még kohóit táplálni a rendelkezésére álló vasércel, azt csak a legbeavatottabb igazgatók tudják. De hogy nem soká, azt minden szakember tudja. És éppen ezért: csupán a Rimamurányi mai vezetőitől függ, hogy meddig virágzik a vállalat. Az ő kezükben vezető erő, kitűnően jövedelmező üzlet ez a vállalat, de más kezekben könnyen csődtömeggé lehet. És Széchenyiék nagyon drágán fizethetik meg ezt a harcot, ha sikerül. Avagy talán a gazdag tartalékokra, — mások szorgalmának eredményeire is pályáznak? ...

Hasonló csalódások más téren is várnak a csoportra. De a krachot az fogja okozni, hogy — hogyis mondjuk? A csoport többet akar, mint amennyit bír. Országhódító nagy terveik vannak és nem veszik tekintetbe azt, hogy a pénzük alig elég a célbavett vállalatok meghódítására. És — ez a legfontosabb — ezek a vállalatok ugyan-

csak rászorulnak a reorganizációra. Ahoz pedig sokkal több pénz kellene, mint amennyiről a csoport diszponál. Szóval, Jemappes és Austerlitz után kéklík már a távolban Wagram és Waterloo...

Lehetséges, hogy a nagy csalódástól megmenekül Széchenyi László gróf. Hogyha busás nyereséggel idejekorán visszavonul. Amivel csattanósan bebizonyítaná, amit a hozzáértők már úgy is sejteneek: hogy milliói idegenek a magyar gazdasági életre nézve. És bebizonyulna az is, hogy a mai Magyarországon még a milliók sem érzik magukat jól.

De lehet, hogy a csoport tényleg meg akarja kaparintani Lánczy Leó vállalatait s ezek útján akarja érvényesíteni közgazdasági tevékenységét. Ez késhegyre menő harc lenne, amelyben könnyen megtörténhetik, hogy Lánczy Leó inkább megfojtja tulajdon gyermekeit — a vállalatokat értjük —, semhogy átengedje őket az új mostohának. És ezek a gyermekek nagyon könnyen megfojthatók. Csak néhány opció elejtése, néhány lépés elmulasztása szükséges az utolsó percben és Széchenyiék hullákat, csödtömegeket kapnak drága pénzen. Lánczy Leó a csőd után is Lánczy Leó marad. De a magyar gazdasági életet alapjában rendítené meg ez a csapás. És ezt az épületet, amelyet kíméletlen zsenialitással emeltek, csakugyan kár, milliók árán és haszon nélkül romba dönteni. Különösen, hogyha a romok a milliókat is eltemetéssel fenyegetik.

KRITIKA

AZ ÁLLAMVASUTTÁRSASÁG JÖVŐJE. A Szabadalmazott Osztrák-Magyar Államvasutttársaság május hó harmadikán tartotta évi rendes közgyűlését, akkor számoltak be az elmúlt év üzleti eredményeiről. Az elnök beszámolt, a részvényesek hálát rebegtek, megválasztották az új elnököt és ezzel a közgyűlés véget ért. A boldog részvényesek a pénztárhoz tódultak szelvényeikkel. Azaz, hogy a közgyűlésen más is történt. Csakhogy erről megfeledkeztek a nagyközönséget értesíteni.

Az elnöki megnyitó után felállott Schostal részvényes és megkérdezte, mi igaz azokból a hírekből, hogy az Államvasutttársaság magyarországi birtokainak egy részét a kormány meg akarja vásárolni. Utána Klein Ignác részvényes állott fel és kiemelte, hogy az eladás esetében a birtokok leltári

becsértéke nem képezheti az alku kiindulási pontját, mert a leltári értéket a birtokok tényleges értéke sokszorosán felülmulja. Végre Marburg részvényes kért szót és tiltakozott az ellen, hogy az igazgatóság oly hallatlan összegeket fordít leírásokra.

A három szónok után újra az elnök szólalt fel és részletesen fejtegette, hogy milyen konjunkturák várhatók 1911-ben.

A közgyűlésen jelenvoltak feszült figyelemmel kísérték az elnök fejtegetéseit és lelkesen megtapsolták. Ki hitte volna, hogy az Államvasutttársaság részvényeseit ennyire érdekli az, hogy mi Herc elnök véleménye a jövő évi konjunkturákról.

Az Államvasutttársaság történetében két hasonló közgyűlés volt már 1881-ben és 1890-ben. Mindkettő nagy jelentőségű volt a társaság életében. Az első

a kormányval kötött engedményi szerződést előzte meg, a második pedig a magyarországi vonalak államosítását. Az 1911. évi közgyűlés is nevezetes változást előz meg — bár ebben a magyar kincstár nem érdekelt fél. Az idén indul meg a társaság birtokainak reorganizálása.

Az Államvasutttársaság 1855. ujévében született meg. Majdnem ingyen óriási földbirtokokat, hatalmas erdőségeket, az ország legnagyobb vasérctelepeit, ércbányáit és szénterületeit, továbbá milliókat érő koncessziókat kapott az abszolút kormánytól. Hogyha ezeket a javakat igazán fel tudta volna használni a társaság, úgy amerikai aranyu vállalatá fejlődött volna. Csak hogy a racionális kiaknázáshoz sok tízmilliók kellettek volna, a társaság pedig csak a bevétel rovatban szerette a nagy összegeket. Ezért a hatalmas birtokot csak annyira használták ki, amennyire ez nagyobb befektetések nélkül lehetséges volt. És a tulajdonképpen üzlet a vasut volt. Ezt támogatták a vasművek, a szénbányák.

Ma már azonban a társaság csak neve szerint vasutttársaság és ma elérkezett az ideje annak, hogy a magyarországi birtokokat is kiaknázzák. És a társaság vezetősége már dolgozik az erre vonatkozó terveken.

Az első kérdés a földbirtokok hasznosításának kérdése. A birtokok könyvértéke 21,250.000 korona. Ezek a birtokok szántóföldekből, rétekből és erdőbirtokokból állanak. Az igazgatóságnak az a terve, hogy ezeket a birtokokat két részre osztja. Az egyik részt, a termőföldeket és a legelőföldeket az állami parcellázóbank útján telepítési célokra akarja értékesíteni. Az erre a célra kiszemelt részek azok, amelyek a társaság ipartelepeit környékezik és a társaság a telepítés által olcsó és jó munkaerőt is biztosítana magának.

A földbirtok másik részét, az erdőbirtokokat a Faszenesítő és falepároló

részvénytársaság venné át, amelyet ezért tetemesen átalakítanának. Ez venné át a társaság oravicai ipartelepeit is és itt egy nagyobb szabásu vegyi gyárat létesítené.

A harmadik csoport a vasművek és a szénbányák. Ezek nagyszabásu befektetéseket igényelnek és ezért ezekre fektetik a legnagyobb súlyt. Ezek szervezését szintén átalakítják és hír szerint olyanképpen, hogy az átalakításban a Rimamurányinak is lesz szerepe. Vagyis a magyar vasművek lassanként haladnak a tröszt felé.

Végre lesz még egy negyedik csoport is. Egyes ma még vitás birtokjogi területek, a mágnás-csoport krassovai és almásvölgyi szénterületei, továbbá a salgótarjáni néhány jogosítványa alapján egy új szénbánya-vállalat van keletkezésben.

Ennél a nagy átalakulásnál — amely természetesen csak fokozatosan fog megtörténni — a kincstárnak is szántak szerepet: az almásvölgyi vasut kiépítését. Hogyha ez a vasut kiépül, úgy az államvasut-társaság birtokainak déli része is aktív vagyonná lesz. Az almásvölgyi erdőségeket ma még nem tudják értékesíteni, mert a szállítás majdnem lehetetlen.

Hogy milyen aranyu lesz a fejlődés, arra két számadat vet világosságot. 1909-ben az államvasut-társaság magyarországi birtokai

520.000 korona

tiszta nyereséget számoltak el. 1910-ben, amikor az osztrák vonalak már nem szerepelnek direkt a mérlegben, mintegy 2,200.000 koronás leírás dacára a magyar birtokok

1,540.000 korona

tiszta jövedelmet értek el.

Erről a nagy különbségről ugyan sok mindent lehetne mondani az osztrák és a magyar iparral összefüggően. De itt elég, hogyha szembe helyezzük a két számot, mint a fejlődés utmutatóit.

Erdélyi Viktor.

SZEMLELÖDÉS

A DERÉK JÓ BÉCSIEK folyton szidnak bennünket, féktelen játékkal, visszaélésekkel vádolják a budapesti piacot és erőlesen követelik, hogy rendszabályozzák meg a mi börzénket. Pedig Bécsben sem más a helyzet, ott is vannak zugbankárok, ott is beugratják a kisembereket a játéka és mi mégsem kiáltunk kigyót-békát a bécsi börzére. Bécsben előkelő finánclapok csinálják azt, amit nálunk a zugbankárok. Hogy azonban bizonyítékkal is szolgáljunk, ime leközölünk egy levelet:

Herren. Singer u. Wolf,

Budapest.

Wir erlauben uns, Ihnen hiedurch mitzuteilen, dass in den nächsten Tagen eine Spezialausgabe unseres Blattes erscheinen wird. Wir geben bekanntlich derartige Spezialausgaben nur in ganz besonderen Fällen heraus, wenn uns ganz bestimmte Anhaltspunkte vorliegen, welche die Steigerungsfähigkeit eines Wertpapierees betreffen, und verweisen wir diesbezüglich auf unsere letzte Spezialinformation über *Simmerring Waggonbau-Aktien*, die wir am 4. Februar a. c. veranstalteten, an welchem Tage diese Aktien K. 336.— notierten, welche dann bis zum Kurse von K. 369.— gestiegen sind.

Die bevorstehende Information bezieht sich auf *Niederösterreichische Bauvereins-Aktien*. Der Niederösterreichische Bauverein ist eine sich in langsamer Liquidation befindliche Gesellschaft, die gegenwärtig noch 37 Häuser und 39 Baugründe besitzt. Alle diese Häuser befinden sich in Wien, und zwar 7 am Neubaugürtel, ein grosses Zinshaus in der Leopoldstadt und die übrigen Häuser und Gründe im XVII. Bezirk. Dieser gesamte Realitätenkomplex ist in der letzten Bilanz mit 1,700.000 K. bewertet und steht 37 Jahre unverändert mit diesem Betrage zu Buche, obzwar sich bekanntlich die Grundpreise seit dieser Zeit um mehr als das Doppelte gesteigert haben. Bei Liquidation des gegenwärtigen faktischen Besitzes des Niederösterreichi-

schen Bauvereins ergäbe sich laut fachmännischer Berechnung ein Mindestbetrag von 500 K. auf die Aktie. Dies ist also der Betrag, bis zu welchem Bauvereins-Aktien steigen sollten, um ihren faktischen inneren Wert im Kurse darzustellen. Die Liquidation der Gesellschaft wird angesichts der günstigen Baukonjunktur rascher fortschreiten, und da diese Konjunktur den Abverkauf von Realitäten profitabler macht, so ist auch mit einer Erhöhung der Dividende zu rechnen, da die Dividendenzahlung, abgesehen von dem Ertragnis der Häuser, auch von den jeweilig erfolgten Verkäufen des Realitäten- und Grundbesitzes wesentlich alimentiert wird, da selbstverständlich die Realitäten und Gründe mit einem entsprechenden Nutzen abgestossen werden.

Unsere oben avisierte Spezialausgabe wird die Öffentlichkeit über den wahren Wert der Bauvereins-Aktien derart aufklären, dass schon aus diesem Grunde eine namhafte Kurssteigerung zu erwarten ist. Ihnen aber als unserem Interessenten machen wir schon heute von dem Gegenstand unserer Spezialinformation Mitteilung, damit Sie sich deren Kursschancen noch rechtzeitig zunutze machen können, solange das Kursniveau ein ermässigt ist.

Wir hoffen, dass Sie den Wert unserer Nachricht zu würdigen wissen und möchten Ihnen nahelegen, falls Sie aus unserem Winke Nutzen ziehen wollen, Ihren Auftrag zum Kaufe von Niederösterreichischen Bauvereins-Aktien unverzüglich, möglichst telegraphisch, an das mit uns liierte Bankhaus S. Frankl u. Komp., Wien, I., Brandstätte 3 (Telegrammadresse: Frankbank, Wien) zu übermitteln, da bei demselben durch uns der grösste Teil der Käufe durchgeführt wird und wir daher in der Lage sein werden, Ihnen seinerzeit auch den geeigneten Zeitpunkt bekanntzugeben, bei welchem eine Gewinnrealisation angezeigt ist. Der Kürze halber teilen wir Ihnen gleich bei dieser Gelegenheit mit, dass das genannte Bankhaus für je 25 Stück der genannten Aktien eine Deckung von 40 K. pro Stück verlangt. (= 1000 Kronen für je 25 Stück) und ausser der gesetzlichen Umsatzsteuer und Sensarie $\frac{1}{2}\%$ Courtage und keinerlei

weitere Provision in Anrechnung bringt. Es ist angezeigt, die Deckung gleichzeitig mit der Ordre abzusenden, damit in der Ausführung der letzteren keine Verzögerung erfolgt.

Wir bitten Sie jedoch vorderhand unter allen Umständen, unsere heutige Information streng diskret zu behandeln, was ja, im Falle Sie von derselben Gebrauch machen, in Ihrem eigenen wohlverstandenen Interesse liegt.

Von einer erfolgten Ordre an das Bankhaus erbitten wir gleichzeitige Verständigung an uns, damit wir selbe in Vormerkung nehmen.

Hochachtungsvoll

Redaktion der

Oesterreichischen Finanz-Revue

Wien, I., Bäckerstrasse 6.

Es ezek szidják a pesti börzét, ezek beszélnek féktelen spekulációról és beugrasztott kis emberekről.

PÉNZINTÉZETEK, HA TALÁLKOZNAK. Valami történhetett, hogy a magyar tőke képviselői, a vidéki pénzintézetek egyszerre felismerték az egyesülésben rejlő erő igazságát. Másutt öntudatosan csinálták meg szervezeteiket az országosan elszórt bankok és takarékpénztárak, nálunk agitálni, verekedni kellett ezért. De végeredményben mégis teljes tömörülés alakult ki, ha nem is egy, de legalább két centrumban. Mindakettő most hívta össze tagjait kongresszusra s mindakettő szép és hasznos, a pénzintézetek s a magyar hitelélet érdekében való munkát végzett ezeken a kongresszusokon. Távol áll tőlünk a szándék, hogy az egyik szövetekezést a másik egyesüléssel szembe állítsuk. Tisztában vagyunk azzal, hogy itt két farkasszemet néző féllal találkoznánk s ezzel a kiindulópont cseppet sem biztató, cseppet sem megörvendeztető. Annyi bizonyos, hogy a kontraegyesülésnek létre kellett jönni. Gyors megerősödése, jelentékeny szervezetté való kifejlődése igazolja, hogy szükség

volt rá. Az is tény, hogy ez a kontraegyesülés ugyyszólván alig érintette eddig ellentáborá érdeksszféráit, mert többnyire azokból toborozta tagjait, akik eddig nem csatlakoztak a szövetség mozgalomhoz. Ebből a szempontból is tehát csak elismerésre méltó a fiatal egyesülés agitációs tevékenysége. A kongresszus témáiról s a határozatokról a napisajtó bőséges híradással szolgált. Az egyesülés nagy apparátussal folytatta le kongresszusi tanácskozásait, de igazságtalanság volna azt állítani, hogy a szövetség munkája meddőbb lett volna. A kongresszusok eredménye mindig problematikus volt s ma is az. Érdekeltségek tanácskoznak itt mindenkor a maguk sorsa, a maguk ügye felett és a kongresszusok eredményeképpen azután néhány memorandum kerül a kormányhoz, amelyekkel hol célt érnek, hol célt tévesztenek az érdekeltiségek. Ezuttal két egyesülés egyforma szellemű memorandumai kerülnek majd a kormány elé, ami azonban aligha hathatósabb, mintha egy érdekeltiség együttesen szólna meg bennük. Mi a magunk részére örömmel nézzük az egyesülés tevékenységét, de szívesen látnók, ha a két ellenlábás érdekeltiség módot találna a békés együttműködésre, sőt tovább megyünk: egybeolvadásra. Hogy ez miképpen volna lehetséges, annak megállapítására nem vagyunk hivatottak. Végezzék el ezt az érdekeltiségek egymás között, mert a széthuzást nem szabad folytatni, ennek a pénzintézeti tömörülés vallaná kárát. Ma még csak finom, tartózkodó észrevételekből tudtuk kiérezni, hogy puska-poros a levegő, hogy valami van készülben. Holnap talán már kiélesedhetik a viszály s akkor nehéz lesz az ellentéteket elsímitani. Határozottan el kellene ítélnünk az ilyen harcot, amelynek következménye csak az lehet, hogy a szervezett pénzintézetek, amelyek ma, amugysem nagyon lelkesednitudók, megcsömörödnek a háborúságtól s ahelyett, hogy pro vagy kontra akcióba lépnek

csendes visszavonulásban adnak kifeje- kerülni, bármily áldozatba is kerüljön
zést hangulatuknak. Ezt pedig el kell a béke mindakét fél részéről.

A PÉNZVILÁGBÓL

**NEM MIND ARANY, AMI FÉNY-
LIK.** Ha úgy naponta átlapozzuk a
napilapok közgazdasági rovatait, össze
kell csapnunk a kezünket az ámulattól.
Mennyi alapítás, mennyi kedvező hír a
magyar vállalkozás köréből. És ha csak
ezekből az adatokból merítenők ismere-
teinket a magyar vállalkozás állásáról,
rózsás színben ragyogna körülöttünk
minden. A ragyogás azonban talmi,
nem egészen úgy festenek a dolgok,
amint azok hirtelenében elébünk tárul-
nak. A napisajtó elfelejti regisztrálni
sokszor a rosszat, elsiklik mellette s
ezért van az, hogy naponta annyi szép-
ről értesül a közgazdasági világ. Azt
például tudjuk, hogy Budapesten az el-
múlt 1910. évben tizennégy új pénz-
intézet létesült, hogy ugyanakkor 22
hitelszövetkezet, 132 részben részvény-
társasági, részben betéti ipar- és egyéb
vállalat létesült a fővárosban, hogy 64
részvényvállalat emelte részvénytőkéjét.
Mindenesetre szép szám ez, de nem
szabad megelégednünk arról sem, hogy
a létező vállalatok közül hány tengődik,
hány bukik meg. Ez is érdekes, figyel-
met érdemlő körülmény és bizonyosan
nem lesz egészen érdektelen, ha itt
sorjában elmondjuk, hogy hány és mely
vállalatok szállították le alaptőkéjüket
és melyek szűntek meg. Ime:

Leszállították alaptőkéjüket:

	Leszállítás koronaiban
1. Nagyenyedi harisnyagyár részvénytársaság --- ---	25.000
2. Magyar textilfestőgyár rt.	600.000
3. Hazai mechanikai palack- gyár rt. --- --- --- ---	425.000
4. Fatermelő rt. --- --- --- ---	1.200.000
5. Kőbányai malátagyár rt.	104.000

	Leszállítás koronaiban
6. Forgalmi Bank rt. --- ---	1.200.000
7. Európai utipodgyász rt. ---	150.000
8. Fehér- és Tolnavármegyei h. é. vasut --- --- --- ---	7,698.000
9. Nemzetk. Wolfram-lámpa részvénytársaság --- ---	350.000
10. Első magyar hanglemes- gyár rt. --- --- --- ---	1,050.000
11. Libáni faipar rt. --- --- ---	1,800.000
12. Gróf Csáky László prak- falvi vas- és acélgyár rt.	1,025.000
13. Digestor rt. --- --- --- ---	34.000
14. Révai Viktor fűtőkészülék és fémárugyár rt. --- ---	240.000
Összesen ---	15,901.000

Tehát 14 vállalat 15,901.000 koroná-
val szállította le az 1910. évben alap-
tőkéjét, Ebből azonban le kell vonnunk
egy tőkeleszállítást, a Nemzetközi Wol-
fram-lámpa rt.-ét, ahol 350.000 koronás
visszafizetés történt. A többi vállalatnál
elveszett a pénz s ezért kellett az alap-
tőkét leszállítani. Marad tehát mint el-
vesztett vállalkozási tőke 15,551.000 ko-
rona.

Ez azonban még nem minden. Ugyan-
ebben az esztendőben felszámolt Buda-
pesten 48 vállalat. Hogy ezeknél mennyi
pénz veszett oda, azt hamarjában bajos
volna kiszámítani, mert csak a felszá-
molás hefejezése után lehet tiszta kép
szerezni. Egyelőre tehát elégedjünk meg
azzal, hogy az 1910-ben elhatározott fel-
számolásokról alkothatunk magunknak
hozzávetőleges képét. Ime:

Felszámolásukat kimondották:

1. Agrária erőtakarmánygyár rt.
2. Mezőgazdasági áruhitelbank rt.
3. Unió bank rt.
4. Szabadalmakat értékesítő rt.

5. Szerszám- és fűrészlapgyár rt.
 6. Budapesti Tattersall rt.
 7. Agricultura mezőgazdákát ellátó rt.
 8. Budapesti kereskedelmi és közgazdasági bank rt.

9. Magyar utazási vállalat rt.

10. Vukovics asztalos-munkák gyára részvénytársaság.

11. Magyar asbesztművek rt.

12. Normal Cabinet szobagös- és hő-
 légfürdő rt.

13. Magyar joghourt rt.

14. Magyar lugkögyár rt.

15. Agraria jelzálogforgalmi rt.

16. Tury-féle tojáspótló és tápszer-
 gyár rt.

17. Magyar szappan és zsiradékgyár
 részvénytársaság.

18. Budapesti családház-egyesület rt.

19. Általános erdő és faipar rt.

20. Egyesült magyarhoni üveggyárak
 részvénytársaság.

21. Magyar játék és műipargyár rt.

22. „Vinea“ magyar termelési és ke-
 reskedelmi rt.

23. Bácskai kender és lenfonógyár rt.

24. Kővárvidéki köszénbánya rt.

25. Pénzügyi Mercur rt.

26. Egyetemes kísérletező rt.

27. Kolumbus vegyészeti gyár rt.

28. Magyar villamos erőátviteli és
 világítási rt.

Hogy teljesen hű legyen a kép, itt
 közöljük Budapest 1910. évi tőkemoz-
 galmainak statisztikáját is:

<i>Alakult:</i>	kor. tőkével
Bank és hitelintézet --- ---	4,780.000
Takarékpénztár --- ---	3,000.000
Szövetkezet --- ---	—
Iparvállalat --- ---	44,714.000
H. é. vasut --- ---	5,520.000
Biztosító intézet --- ---	660.000
Különféle rt. és szövetkezet	15,536.000
Összesen ---	74,210.000

A vállalkozások tehát 74,210.000 ko-
 rona új tőkét vontak bele a kapitalista
 forgatagba, ha szó szerint vesszük a sta-
 tisztikát. Ezzel szemben tőkeleszállítások
 útján elveszett 15,901.000 korona, míg

visszont tőkeemelések révén a vállalko-
 zás 104,542.500 korona új tőkéhez jutott.
 Így fest Budapest tőkemozgolódása az
 1910. évben.

F. O.

S. M. ROTHSCHILD. (Bécsi munká-
 társunktól.) Kevesen tudják, hogy a bécsi
 S. M. Rothschild-cég a világ leghatal-
 masabb magánbankháza, amelynek va-
 gyona túlhaladja az egymilliárd koro-
 nát. Hogy miképpen gyűlt össze ez a
 nagy vagyon, arról sokat tudnak a pénz-
 világban. Tévedés azt hinni, hogy
 mindez Ausztriában és Magyarországon
 kötött üzleteiből ered. A bécsi Roth-
 schildok sokat örökölték külföldi roko-
 naiktól. Az elhunyt Rothschild Albert
 báró legidősebb fia csak nagybátyjától,
 Náthán bárótól majdnem száz millió
 koronát örökölt. Persze, a nagy vagyon
 igazgatása okos vezetést, nagy körül-
 tekintést igényel. A bécsi ház régóta
 nem verseng új üzletekért, sem ipari
 sem bérzei téren. Igazi banküzlete ma
 már alig van, bár a Rennasse-i sárgás
 ház sötét pincéjében sok száz millió
 értéket őriznek. Akadnak ugyan még
 állandó magánfelei, régi konzervatív
 tőkepénzesek, akik makacsul ragaszkod-
 nak ahoz, hogy pénzügyeiket a leg-
 nagyobb magáncég intézze. Többnyire
 régi osztrák nemes emberek s amint a
 fáma tartja, hercegek és lovagok a cég
 mai kommitensei.

A bécsi cég régebben a Nordbahn és
 az Államvasúttársaság fő részvényese
 volt. Vasutérdekeltségei közül csak a
 déli vasutit tartotta meg mindmáig, ez
 azonban úgy a bécsi, mint a párisi ro-
 konintézetnek amolyan csontváza, amit
 kegyelettel, de némi bosszúsággal is
 őriznek a páncélsekreényekben. Az el-
 hunyt Albert báró nagyon nehézkezü
 ember volt és nem szívesen vállalt igaz-
 gatósági állásokat érdekeltségeinél. Csak
 hosszas kapacitálás után engedte meg
 fiának, hogy a Kreditanstalt igazgatósá-
 gába lépjen. S míg sehol a Rothschildok

nevükkel szerepelni nem kívántak, a Déli Vasut igazgatóságába hárman is beleültek, ott bámulatos befolyást gyakoroltak. A bécsi Rothschild-cég érdekeltsege a Déli Vasutnál igen jelentékeny s így érthető, hogy az elsőbbségi nyereményekből a legtöbb reája esett, de viszont részvénybirtokukon sok-sok milliót veszítettek.

Az S. M. Rothschild cég egyébiránt a legnagyobb osztrák nagyiparos is. A witkovízi vasmű felerészben az övé, felerészben pedig a Guttman Testvérek cége. Ennek a vasműnek az értékét 100—120 millióra becsülik. Az Osztrák Földhitelintézettel, Kredítanstalttal és a Hitelbankkal együtt főérdekeltje a fiumei és oderbergi kőolajfinomítónak és a naftatársaságnak, amely Galíciában kutat petroleum után és rengeteg milliót nyelt el.

A bécsi Rothschild-ház pénzügyi állása teljesen önálló s mint ilyen, királyság a maga számára. Talán a legjellemzőbb, amit róla elmondhatok, hogy soha az *Osztrák-Magyar Bank* változszámítását nem vette igénybe és soha semmiféle bank hitelére nem szorult. Ellenben esztendőkként ezelőtt belépett a clearing-forgalomba és girószámát nyitott magának, hogy a felesleges készpénzküldeményeket Witkowitzba megtakarítsa. A Rothschild-háznak milliós betétjei vannak a különböző bécsi bankoknál s nem megvetendő körülmény, hogy a Kredítanstaltnak és az Osztrák Földhitelintézetnek ő a legnagyobb hiteltelzője. Tudott dolog, hogy főrésztvényese a Kredítanstaltnak s részvénybirtokát legalább 20.000 darabra becsülik.

A börzén a cég ma már aktív szerepet alig visz. Régebben, válságos időkben a cég intervenciói áldásos befolyással voltak a piac alakulásaira, mert a piacra dobott értékeket minden habozás nélkül felvette. Volt idő, amikor a cég 20 millió reportot bocsátott a

börze rendelkezésére. Ma már erősen redukálódott ez a tétel is.

A bécsi Rothschildok Ausztria legnagyobb földbirtokosai is. Egész sereg erdőséget, uradalmat, palotát és kastélyt birtokolnak. A milliárdos vagyon igazgatását, mint ismeretes, Albert báró elhunytá óta a harminc éves Louis báró intézi.

VAJDA IMRE. Vagyok olyan legény, mint te, gondolta vagy mondotta Vajda Imre, a Magyar Bank vezérigazgatóhelyettese, amikor Elek Pállal differenciája támadt. A differencia nem volt egy, sem kettő, de még háromnál is több és még így sem volt olyan nagy, hogy ebből kabinetkérdést kellett volna csinálni. A baj az volt, hogy Vajda Imre és Elek Pál nagyon jól ismerték egymást, együtt csinálták meg a „nagy” negyvenmilliós Magyar Bankot s mert hogy együtt csinálták, be kellett következnie annak, ami bekövetkezett. Beavattottak, a Magyar Bankhoz igen közel állók mondják, hogy tiszta véletlen, hogy Vajda ment és hogy Elek Pál maradt. Az ügy — ugymond — fordítva is bekövetkezett volna, ha Vajda Imrében elég energia lett volna végig csinálni azt a lovagi tornát, amely előnyös csendben, titokban, azután lármásan és nyíltan folyt közötte majdnem egy esztendő óta. Azt mondják azok, akik ezekről a kulisszaseseményekről bennünket informáltak, hogy Vajda Imre energiátlanságán mult, hogy a csata az ő bukásával végződött. Ahoz elég ügyes volt, hogy a Magyar Bank ügyeit (még a legkisebb semmiiséget is) mind a maga keze felé terelte. Nélküle nem történhetett semmi; ő volt a bank főesze és csak utána következett Elek Pál, aki jóvahagyó bölcse volt Vajda minden ténykedésének.

— Vajda hat's gesagt? Dann ist es gut!... mondotta mindig Elek Pál.

Egy szép napon azonban rosszat álmodhatott Elek Pál s reggelre kelve dühösen

ment be a bankba. Akkor egyre az forrt a fejében, hogy a Vajda így, a Vajda úgy:

— Da geschieht nur das, was der Vajda will...

És ettől kezdve pont az ellenkezője történt annak, amit Vajda akart csinálni. Egy biztosítási szakember felment Vajdához, előterjesztette egy biztosító-alapítási tervét. Vajdának nem kellett. És mert Vajdának nem kellett, megcsinálta Elek Pál. Hungária lett a biztosító neve. Hogy jó-e, vagy nem jó ez az üzlet, az a jövő titka, de ez nem is tartozik ide. Szakemberek szerint nem jó. A biztosítónak direktor kellett. Vajda azt tanácsolta, hogy legyen ő a vezér és állítsanak melléje egy szakembert viceigazgatónak. Elek Pál erre szakembert tett meg vezérigazgatónak és Vajda semmi lett a Hungáriánál. Sok egyéb apróságot is hason-

lón intézett el Elek Pál. Nem csoda, ha a derék Vajda egy szép napon nagyon dühös lett és azt mondta, hogy vigye az ördög az egész Magyar Bankot, mindenestől, Elekestől. Ő nem szegénylegény, ő nem éhes arra a pár száz-ezrecre, amit még ebben a finom boltban kereshetne. És elment hidegen, előkelően, mint egy angol s hogy kifelé nagyon szép legyen a régi harcos távozása, Elek Pál azt mondta, hogy nem lesz smucig, hogy meghagyja Vajdának az alapításoknál viselt igazgatósági tagságait.

Ilyen szépen és lélekemelően fejeződött be az Elek—Vajda-féle lovagi torna, amelyről még talán négy hétig beszélni fognak, de azután jön majd egy új „seft“, amiről már is beszélnek s lekerül a napirendről ez a kis házi csetepaté.

KÖZLEKEDEŚÜGY

DALMÁT VASUTI TERVEK. A Wekerle-féle kiegyezést, amelyben Magyarország a dalmát vasut kiépítésére kötelezte magát, annak idején sok szóbeszédre adott alkalmat s a közvélemény ugyancsak éles kritikában részesítette annak idején a megdicsőült koalíciós kormányt. Itt-ott még ma is vitatják a dalmát vasut építési tervét, de arról eddig ugyszólván semmit sem beszéltek, hogy gazdaságpolitikai szempontból mit jelent ez a vasut Ausztriának s milyen következményekkel jár, ha majd megépül, Magyarországra nézve. Nem lehet ezt a kérdést vitatni, mielőtt meg nem világítjuk, hogy minő perspektívák nyílnak Ausztriának, ha a dalmát vasutat az ő számára megépítjük.

Ausztria csak néhány esztendővel ezelőtt vetette rá magát Dalmáciára, amely régebben mostoha gyermeke volt, csak néhány esztendő óta kedvez neki, amióta észrevette, hogy Dalmácia kincses or-

szágát érdemes dédelgetni, érdemes közelebb hozni a monarchia szívéhez. És miután — kissé elkéssetten — ennek tudatára ébredt, hamar megcsinálta a programot is, amelyet a dalmaták boldogításának jelszavával kürtöltek nyilvánosságra. Elsősorban a dalmát összekötő vasut kellett volna Ausztriának s ennek megvalósítására kötelezték Magyarországot a Wekerle-féle kiegyezésben. Ennek ellenében beigérték az annabergi csatlakozást, de mire a szerződés megszövegezésére került a sor, ez az ellenszolgáltatás is elmaradt. A megdicsőült koalíciós kormány tisztában volt azzal a csapással, amit a dalmát vasut Fiuméra jelent s mégis teljesítette az osztrák követelést.

Alig hogy a kiegyezés meg volt kötve, egész Dalmáciára kiterjesztő vasuti tervet készítettek. Ime ez az a terv:

1. Bécs, Bécsújhely, Aspaug, Hartberg, Gleisdorf, Feldbach, Pettau, Bohits,

Rann, Möttling, Károlyváros, Gaspics, Pribudje (határ), Knin-Spalato, melyet birodalmi vasuti vonalnak neveztek el.

2. Zágráb, Kostajnica, Prijedor, Banjaluka, Jaice, Bugojno, Zupanjac, Arzano-Spalato.

3. A trajektusi összeköttetés Preluka (Fiume—Voloska), Pagó-sziget és a Ljubac-Nona csatornán át Zarába.

4. A boszniai államvasutak folytatásaként Metkovichról Neum-Klek.

5. A vasuti összeköttetés Zára, Benkovác, Kistanje, Knin, Sinj, Brgorac, Metkovich. Itt csatlakozva a már meglévő bosznia-hercegovinai vasutaknak ragusai és zelenikai vonalához, onnan pedig a boccha di Cattaróig.

A felsorolt tervek közül leginkább az 1., 2. és 3. érint minket. Az elsőt, mint Fiuméra legveszedelmesebbet a jelenlegi kormány sem kívánta és meg is indultak a tárgyalások a második terv kiépítése iránt. De rövidesen rá már a miniszterelnök az ideai delegációkban az első, vagyis az ogulin-likai vasut mellett nyilatkozott. Így a horvátok kívánságai teljesültek. A magyar kormány e vasut kiépítésére még 1907. évi október 8-án a kiegyezési tárgyalásoknál felvett jegyzőkönyvben kötelezettséget vállalt a möttling—károlyvárosi és ogulin—knini vonalrész saját költségén való kiépítésére és miután ez utóbbi vonalrész 220 kilométer nehéztérepviszonyu pálya, az osztrák részen pedig a bécs—laibach—rudolfswerthi vonal már meg is van, aránylag rendkívül csekély anyagi áldozatok árán jut Ausztria a bécs—spalatói összeköttetéshez. E vonalazonban hosszúsága miatt nem szolgálna teljesen a gazdasági és forgalom-politikai érdekeket, miért is a már említett első számú terv kiépítését határozták el, mely néhány már meglévő vasutat összekapcsoló vonal kiépítése által könnyen és gyorsan megépíthető. E kapcsoló vonalak a következők volnának: Hartberg—Gleisdorf, Feldbach—Pettau—Rohitsch, Rohitsch—Rann—Möttling. A möttling—károly-

városit (horvát terület) már a magyar kormány építi. E vonalak kiépítése esetén a bécs—spalatói ut, amely jelenleg a gyorsvonat és gyorshajók igénybevételével mellett 36 órát vesz igénybe, személyvonattal 20, a gyorsvonatokkal 14 óra alatt lesz megtehető.

A második zágráb—bosnanovi—arzano—dalmát-határ—spalatói vonal inkább szolgálja a magyar és boszniai gazdasági érdekeket s így Fiume és Magyarország érdeke volna e vonal kiépítése, melyből azonban hosszú ideig nem lesz semmi.

A harmadik trajektus-összeköttetés Preluka—Volosca—Zára, onnan csatlakoznia kellene a dalmát vasutakhoz. Ez a terv pénzügyi szempontból könnyen megoldható, ellenben hátránya, hogy Pagó-sziget, amelyen át a vasutnak részben vezetnie kellene, erős bórászeleknek van kitéve, úgy hogy Punialon mellett a vidék bóránál meg sem közelíthető s így télen a vonat rendszeresen nem is közlekedhetne.

A negyedik vonal terve nem oly nagyszabású, de jelentékeny gazdasági előnyöket biztosítana Dalmáciának. Metkovichnak Opuson keresztül Neum—Klekkel való összeköttetése mindössze 22 kilométernyi vasut kiépítése által érhető el. Neum hercegovinai, Klek dalmát részen fekszik. E két helynek kikötővé való kiépítése szintén tervbe van véve.

Az 5. számú terv a dalmát transversális vasutak kiépítését célozza.

Célja az eddigi és még kiépítendő vasutakat Dalmácia belsejével összeköttetésbe hozni. Nyugatról kelet felé épülne, Zarától Bocke di Cattaróig vasuti összeköttetés létesülne.

Még 1907-ben épült a bosnyák keleti vasut mint zsákvasut Sarajevóból Bardiste szerb határig és Sarajevóból a novibazári határig. Akkor reménykedtek, hogy Bardiste és a szerb vasutak kragujeváci vonala között a csatlakozás kiépül, szintugy a Szandzsák-vasut is.

A szerb kormány az annexió előtt a vasut tervét Kragujevácól Bardisteig el is készítette. Ez a vonal azonban eddig nem épült meg. Neumkleknek kikötővé való kiépítése és a boszniai keleti vasutnak a Szandzsák-vasutakkal való összekapcsolása esetén Fiume és Trieszt a Balkánnal közvetlen összeköttetést nyerne. Az ut Fiuméből hajón Neumklekig, onnan Metkovich—Mostar, Sarajevo—Uvac—Mitrovica, Karsuli—Bodoma, Kukulj—Burgas—Konstantinápoly egy-negyedére meg rövidülne. A Vardiste—Kragujevac—Mitrovica—Uvac csatlakozás kiépítése által a Duna—Adria vasut S. Giovanni di meduai része feleslegessé válna.

Ezek Ausztria tervei a dalmáciai közlekedési vonalak létesítését illetőleg.

Nézzük most, mily hatással lesznek a dalmát vasutak a fiumei forgalomra.

Az áruforgalom Ausztriából és Csehországból a közvetlen vasuti összeköttetés által az átrakások és átmeneti kiadások alól felszabadul s így nagyobb arányokat fog ölteni és az iparcikkek bevitel emelkedni fog. Eddig az olcsóbb szállítási díjak a magyar iparnak némileg kedveztek s így, ha nem is nagymértvű, de számottevő kivitelünk volt Fiumén át Dalmáciába. A fiumei kikötő azonban leginkább fogja megérezni a közvetlen vonalakat.

Ha a magyar liszt kivitel meg is ma-

rad, Fiumét e szállitmányok nem fogják érinteni, mert ha a tarifális kedvezmény Fiumét előnyben részesíti is, az átrakási költségek s a hajófuvar mégis drágábbá fogja tenni a szállitást. A többi világgforgalmi viszonylatokban pedig határozottan előnyösebb lesz az ogului—spalatói viszonylat. Hiába való a tarifális megállapodás, ha Spalató a tengeri utnál egynapi előnyben van, ami túl tesz a vasuti tarifánál elért néhány fillérnyi megtakarításon. A személyforgalom is elterelődik Fiumétől. A Bécs—budapesti viszonylat rendkívüli meg rövidítése nagy időmegtakarítással jár és egyuttal az olcsóbb viteldij is arra irányítja az utazóközönséget. Dalmácia tengerparti éghajlata kedvezőbb, mint az isztriai partoké s így az eddig közelsége folytán annyira frekventált Abbázia helyett a dalmát partokat fogják favorizálni.

Spalatót kedvező földrajzi fekvése, nagy kiterjedésű építési területei és ideális kikötői viszonyai predesztinálják arra, hogy világkikötővé fejlődjön s Fiume versenytársává legyen.

Ha azt akarjuk, hogy Fiume fejlődése biztosíttassék, nem szabad visszariadnunk semmiféle áldozatoktól, mert ha a kikötőt és pályaudvart tökéletessé a lehető legrövidebb időn belül nem tehetjük, úgy Trieszt és Spalató között Fiume mint kikötő csak harmadrangu szerepet fog vinni.

Fodor Ármin.

BEÉRKEZETT

A MAGYAR KELETI TENGERSZÁLLITÁSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG elnöke, Ullmann Adolf főrendiházi tag távollétében, Hoffmann Sámuel udvari tanácsos elnökle mellett és Gonda Béla miniszteri tanácsos, valamint Nyíró Gábor tengerhajózási főfelügyelő kormánybiztosok jelenlétében minap tartotta tizenharmadik évi rendes közgyűlést. Az igazgatóságnak a közgyűlés elé ter-

jesztett jelentéséből kiemelendő, hogy a társaság az elmúlt évben két egyenként 7700 tonna hordképességű gőzöst épített Angliában, amelyek közül az Augusztus főhercegnőt február 14-én, az Erdélyt pedig márciusban bocsátották vízre. Saját hajóinak hordképessége ezekkel 53.550 tonnára emelkedett. Az igazgatósági javaslatnak megfelelően elhatározta a közgyűlés, hogy a tiszta nyere-

ségből a részvényeseknek 5 százalék osztalék, vagyis 210.000 korona kifizettség. Miután a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak megadták, az utóbbi bizottság tagjaiul Bálint Zsigmond, Mende Rezső, dr. Kovács Gyula, Sarlós Zsigmond és Schwarz Ármin újból megválasztottak. Az osztalékszelvényt a társaság pénztáránál, vagy a Magyar Általános Hitelbank főpénztáránál június hó 1-től kezdve váltják be.

A HÁZÉPÍTŐ ÉS TELEPÍTŐ BANK RT. május 24-én tartotta meg első évi közgyűlését, amely az igazgatóság indítványait elfogadta, a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak megadta és a nyereségnek az 1911-iki üzletév számlájára leendő átvitelét és az alaptőkének 100.000 K-ról, 750 drb 200 K n. é. új részvény kibocsátásával, 250.000 K-ra való felemelését határozta el. Az igazgatóság kiegészítettven, abba a Walla József cementárugyár rt. részéről Brüll Dániel dr., Deutsch B. vasbeton-vállalkozó cég delegáltjaként Neumann Rafael dr., Skorka Mihály építőmester és vállalkozó, Jaczko Pál dr. ügyvéd, orsz. képviselő, Schöntheil Rikárd műépítész és Fabriczky László, a Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankjának elnöki titkára lettek beválasztva. A részvénytőke-felemeléssel kapcsolatos művelet végrehajtásával az igazgatóság bíztatott meg, amely az új részvények elhelyezését már biztosította.

A KÖBÁNYAIGÖZTÉGLAGYÁR TÁRSULAT Bálint Sándor elnöklésével a minap közgyűlést tartott, amelyen új igazgatósági tagokat is választottak. A vállalat részvényeinek tulajdonos-állományában ugyanis változások történtek. Tudvalevőleg a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság sze-

rezte meg a vállalat részvényeinek majoritását s ennek megfelelően az igazgatóságba a régi tagokon kívül új tagokul Elek Pál vezérigazgatót, Szalai Béla vezérigazgató-helyettest, Fleissig Sándor igazgatót, továbbá Politzer Sándor tőzsdetanácsost és Wellisch Gyulát választották meg; a felügyelő bizottságba pedig új tagokul dr. Pap Dávidot, Sidwers Lipót és Kálmán Henriket. — A vállalat mérlege 411.584 korona tiszta nyereséget mutat ki, szemben a múlt évi 321.240 koronával; ennek megfelelően a közgyűlés elhatározta, hogy részvényenként 100 korona osztalékot fizet a tavalyi 70 koronával szemben és ezenkívül a tartalékalapot 145.000 koronával szaporítja.

A NEMZETI BALESETBIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG Ormódy Vilmosnak, az Első Magyar Általános Biztosító Társaság elnökgazgatójának elnöklésével rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlés az igazgatóság előterjesztésére egyhangulag hozzájárult ahhoz a javaslatához, hogy a társaság alaptőkéje egymillió koronáról kétmillió koronára emeltessék.

A MAGYAR ASPHALT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG május 22-én tartotta dr. Matlekovics Sándor v. b. t. t. elnöklete alatt rendes évi közgyűlést, amelyen 121 részvényes 11.645 szavazattal volt képviselve. Az igazgatósági jelentés megállapítja, hogy a mérleg 214.354.22 korona veszteséggel zárul és közli azt, hogy a könyvek vizsgálata alkalmával helytelen követelések találtak, amelyek az igazgatóság és felügyelő bizottság részéről készpénzben kiegyenlítést nyertek. Az igazgatóság indítványozta, hogy a részvénytőke 10.000 darab 5%-os elsőbbségi részvény kibocsátása által 2.000.000 koronával fel-emeltessék és hogy a kimutatott veszteség az általános tartalékalapból való leírás útján fedeztessék. Az igazgatóság egyuttal kilátásba helyezi, hogy egy alapos újjászervezést fog megejteni és hogy erre vonatkozólag egy későbbi közgyűlésnek fog javaslatokat előterjesz-

teni. Élénk vita után, amelyben több részvényes vett részt, válaszoltak az igazgatóság nevében Matlekovits elnök és Brückler igazgatósági tag. Az igazgatóság indítványai túlnyomó többséggel elfogadtattak és az elsőbbségi részvények kibocsátására vonatkozó alapszabály-módosítások egyhangulag elhatároztattak. Az igazgatóságnak és felügyelő bizottságnak a felmentvény megadatott. A felügyelő bizottságba beválasztották a következőket: Dr. Kovácsy Sándor, Deutsch Antal, Gellért Arnold, Neugebauer László, dr. Preyer Hugó, dr. Ullman Pál és Veith Béla.

A MAGYAR-FRANCIA BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ormódi Ormody Vilmos főrendiházi tag elnöklete alatt május 23-án megtartott rendkívüli közgyűlése az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy az alaptőkét 2,500.000 koronáról 5,000.000 koronára 12.5000 darab, egyenként 200 korona névértékű új részvény kibocsátása által felemeli, hozzájárult ahhoz, hogy a névértéken felül befolyó összegből a tartaléktőke 1,700.000 koronára emeltessék s egyúttal elfogadta a szűkességessé vált alapszabálymódosításokat. A módosított alapszabályok értelmében egy 17 tagból álló választmány létesített s ennek elnökévé Lányi Leó, alelnökévé Andrássy Sándor gróf, tagjaivá Beöth Pál, Dezső Ferenc gróf, Draskovich János gróf, Fellner Henrik, Fleischl Sándor, Guttmann Vilmos báró, Herczog Mór Lipót báró, Lónyay Sándor, Náray Lajos, Pap Géza, Szmercsányi Jenő, Sztérenyi József, Teleki László gróf, Ugron Gábor és Windisch-Graetz Lajos herceg választattak meg. A módosított alapszabályok értelmében az igazgatóság két, a felügyelő bizottság egy taggal kiegészítettet s az igazgatóságba Weisz Fülöp, a Pesti magyar kereskedelmi bank igazgatója és Aich György, a Dreher Antal serfőzdei részvénytársaság vezérigazgatója, a felügyelő bizottságba dr. Kovács József, az Adria m. kir. tengerhajózási részvénytársaság igazgatója választott meg. A napirend letárgyalása után dr. Makai Ernő részvényes megemlékezik az igazgatóság ama nagyszabású működéséről, amelylyel a társaság átalakulását sikeresen keresztülvezette s kifejti, hogy a Magyar-Francia biztosító részvénytársaság alaptőkéjének felemelése és tartalé-

kanak szaporítása által a hazai biztosító intézetek első sorába kerül s az Első Magyar Általános Biztosító Társaság támogatásán kívül a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak a társaság érdekében történt szerencsés bevonásával oly hatalmas és elsőrangú új támaszt nyer, mely erkölcsi erőben való gyarapodását, valamint az üzletnek nagybőrszerű fejlődését biztosítja. Indítványára a közgyűlés az igazgatóság körültekintő és céltudatos működéseért egyhangulag jegyzőkönyvi köszönetet szavaz meg.

A MAGYAR CUKORIPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG most tartotta Harkányi János báró elnöklete alatt rendes közgyűlést. Az igazgatóság javaslatára elhatározták, hogy az alapszabályszerű leírások után fennmaradó 1,929,400.30 fillérenyi tiszta nyereségből 125 korona, 10625 márká orszálekot fizessenek részvényenként; az értékcsökkenési tartalékalap számláját 300.000 koronával dotálják és 260.202 korona 72 fillért új számlára vezetnek elő. Az igazgatóság kiegészítése céljából a társaság sok esztendő óta működő és nagy érdemeket szerzett igazgatóját, Robitschek Zsigmondot beválasztották az igazgatóságba. A felügyelő bizottságba Dókus Gyula, Brózsza Alajos, Láng Ernő, Nógrády Károly és Rothkugel Arnold lovag választattak be. A közgyűlés után megalkut az igazgatóság, amely elnökké Harkányi János gróf titkos tanácsost választotta.

A MAGYAR VASUTI FORGALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG Mándy Lajos elnöklésével rendkívüli közgyűlést tartott. Az igazgatóságnak azt a javaslatát, hogy a társaságnak jelenleg 6 millió koronát kitevő alaptőkéje 10.000 darab 200 korona névértékű új részvény kibocsátása által 8 millió koronára emeltessék, a közgyűlés az előterjesztett jelentés szerint elfogadta és felhatalmazta az igazgatóságot, hogy az új részvénye-

kel szabad kézből, de nem 420 koronás árfolyamon alul értékesítse. A felpénzből 200.000 koronát a társaság nyugdíj-alapjának, a fennmaradó összeget pedig a rendes tartalékalapnak növelésére fordítanak. Az új részvények ez év január elsejétől kezdve részesednek a társaság jövedelmében miért is a részvények eladási ára után ez év január elsejétől

számítandó 5% kamat lesz a társaságnak megtérítendő. A tőkefelemeléssel kapcsolatban a közgyűlés az alapszabályok módosítását is elhatározta, egyben pedig az igazgatóság új tagjává Heinsheimer Alfrédot választotta meg. Az igazgatóság által létesített megállapodások értelmében a részvények több éven át nem kerülnek piacra.

IRODALOM

PRAKTIKUS KÖNYVEK. „Wie liest man eine Bilanz?“ Könnyen megérthető, egyszerű utmutatója ez a kis füzet a mérlegeket vizsgálóknak. Szerzője Huber Tivadar professzor. Hogy mennyire bevált, azt sikere bizonyítja. A füzet nyolcadik kiadása fekszik most előtünk s lapozgatva benne konstatálhatjuk, hogy rövid néhány óra alatt még a laikus is megtanulhatja, hogyan kell egy mérleget megvizsgálni. A füzet Muthe kiadása. Ára 1-20 korona. Megrendelhető *A Pénzvilág* kiadóhivatalában.

„Kapitalanlage und Bankverkehr.“ Dr. R. Kaleb könyve, amely arra akarja nevelni a közönséget, hogy miképpen helyezze el okosan, biztosan és jól jövedelmezően a tőkéjét. A munka a tőkebefektetés minden módját ismerteti. Különösen azoknak szól ez a könyv, akik kevés nehezen szerzett tőkéjüket sokszor oly könnyelműen helyezik el. Ebből a munkából megismerhetik, hogy milyen a valóban óvatos kapitalista. A könyv ára 2-40 korona. Megrendelhető *A Pénzvilág* kiadóhivatalában.

„Wie liest man einen Kurszettel?“ Ezt a praktikus könyvet is dr. R. Kalib írta. Ennek is meg van a gyakorlati értéke. A napilapok nap-nap után közlik a tőzsdék árfolyamlapjainak kivonatát s a rövidítésekben csak azok tudnak eligazodni, akik a börze minden csínját-bínját ismerik. Kalib könyve arra törek-

szik, hogy mindenkit kioktasson az árfolyamlap megértésére. Ára 1-20 korona. Megrendelhető *A Pénzvilág* kiadóhivatalában.

„Wie prüft der Kapitalist den Rechnungsauszug seiner Bank?“ J. Chenaux-Repond műve, amely gyakorlati példákkal magyarázza, miképpen kell a folyószámlát vizsgálni. A kis- és középkapitalisták jó, hasznos munkát nyertek benne, amely minden nehézség nélkül oktatja ki őket, hogy bankjaiknál levő számláik kivonatát ellenőrizték. Ára 1-20 korona. Megrendelhető *A Pénzvilág* kiadóhivatalában.

„Das Deutsche Bankwesen in seinen Grundzügen.“ Szerzője Paul Schimmbke. A német bankintézmény történetét, fejlődését ismerteti érdekes, vonzó előadásban. Amellett gyakorlati tanulmányban foglalkozik a banküzlet különböző, bonyolult ágaival. Megrendelhető *A Pénzvilág* kiadóhivatalában.

„Der Weg zum finanziellen Erfolge.“ H. W. Bondegger kézikönyve, amelyben azokra a szabályokra akar bennünket kioktatni, amelyek a vagyonosodás útja felé vezetnek. Elméletben elgondolva érdekes dolog ez, de bajosan hinnők, hogy bárki is meg tudná járni ezt az utat úgy, ahogy azt Bondegger ur bölcse elírta. A munka ára 1-20 korona. Megrendelhető *A Pénzvilág* kiadóhivatalában.

SZAKIRODALMI SZEMLE.

Az alább felsorolt művek megrendelhetők A PÉNZVILÁG kiadóhivatalában, Budapest, VI, Dálnok-utca 22. A pénz előzetes beküldése esetén bérmentve; utánvétel 55 fillér portótöbblet.

Ujdonságok megjelentek 1911. V/15-től V/31-ig:

Baum Heinr. Die doppelte Buchführung. Ein prakt. Kursus auf der Grundlage e. bewährten Methode f. den Selbstunterricht. 2. kiadás K 12.—

Baum Heinr. Die „Reform“-Buchführung nach amerikanischem System, Ein prakt. Kursus zum Selbstunterricht, f. die deutsche Praxis bearbeitet. 2. kiadás K 6.—

Bergmann Aug. Praktische Wechsel u. Scheckkunde. Kötve K 3-30

Götze Herm. Amerikanische Buchführung für Gewerbetreibende aller Branchen. K 1-80

Henoch Ernst. Ultimo-Differenz-Tabelle. Handbuch zur Ermittlung v. Ultimo-Differenzen auf Börsen-Engagements. Kötve K 5-40

Henze Adf. Das Geld aller Völker. Ein Nachschlagebuch für Kontor u. Bureau. I. Serie: Belgien, Bulgarien Dänemark. Deutsches Reich. K 2-40

Nötzel Rich. Moment-Zinstabellen zur Berechnung der Zinsen f. jeden Kapitalbetrag u. f. jedes 100teilige Münzsystem auf Tage, Monate u. Jahre von 1 bis 8 1/2. Kötve K 7-80

Salting's. Börsenpapiere. Ein Handbuch f. Bankiers, Juristen u. Kapitalisten. I. Teil. Kötve K 10-30

1911. évben megjelent ujdonságok.

Barta Rud. Kaufmännische Erläuterungen zur Wechselordnung 2-64

Bastian E. Die Schwierigkeiten der Geschäftskorrespondenz. Kötve 3.—

Bastian E. Banktechnisches für junge Juristen und Volkswirtschaftler, Bankbeamte und Kaufleute. Kötve 2-40

Bauer Jos. Geschäftsführung u. Aufsichtsrat bei Gesellschaften m. beschränkter Haftung, unter besond. Berücksicht. des Buchführungs- und Bilanzwesens. 4. bővitett kiadás, kötve 12.—

Bauer Jos. Auflösung und Liquidation der Gesellschaft m. beschränkter Haftung. Eine umfass. Darstellung der Auflösungsgründe, des Liquidationsverfahrens, sowie der Rechte u. Pflichten der Liquidatoren. 2. kiadás, kötve 5-40

Baum, Dr. Rich. Einfache, doppelte u. amerikanische Buchführung f. Praxis und Selbstunterricht. Kötve K 3-60

Berliner Manfr. Schwierige Fälle u. allgem. Lehrsätze der kaufmänn. Buchhaltung. 2. köt. Buchhaltungs- und Bilanzenlehre. Kötve 10-50

Blaschke Paul. Des Kaufmanns Englisch. Kötve 3-60

Blaschke Paul. Des Kaufmanns Französisch. Kötve 3-60

Bondegger H. W. Der Weg zum finanziellen Erfolge 1-20

Buchholz Heinz. Organisation u. Reklame. 1. köt. Die Reform der Reklame 1-20

Caleb R. Wie liest man einen Kurszettel 1-20

Caleb R. Kapitalanlage und Bankverkehr 2-40

Chenaux-Repond J. Die doppelte Buchführung 1-80

Chenaux-Repond J. Einführung in die Bankbuchhaltung 1-20

Chenaux-Repond J. Die kaufmännische Bilanz 1-80

Chenaux-Repond J. Kaufmann und Bank im Kontokorrent-Verkehr 1-20

Chenaux-Repond J. Wie prüft der Kapitalist den Rechnungsauszug seiner Bank 1-20

Clompa Pawel. Grundrisse einer Ökonometrie u. die auf der Nationalökonomie aufgebaute natürliche Theorie der Buchhaltung 6-72

Dénes Izidor. A bel- és külföldi váltótók, csekkek és utalványok helyes kezelése K 5.—

Eckstein Geo. Die Diskontierung von Buchforderungen in Oesterreich und Deutschland unter besond. Berücksichtigung der Diskontierungs-Genossenschaften 2-40

Geffers Hermann. Monatliches Geschäftsergebnis 1-20

Hahn Max, Bücherrev., Bücherkontrolle. Ein Verfahren zur Arbeitsentlastung des Buchhalters u. Besetzung der Additions- u. Übertragungsfehler. Kötve K 6—

Handbuch der deutschen Aktiengesellschaften. Jahrbuch der deutschen Börsen. 1910/1911. Kötve 26:40

Heinrich Wilh. u. Bode Rud. Praktische Korrespondenz des Kaufmanns. Kötve K 3:60

Heyman Hugo. Die deutschen Anleihen. Kötve 8:40

Hirsch. Die Bank, ihre Geschäftszweige und Einrichtungen 3:60

Huber Theodor. Wie liest man eine Bilanz 1:20

Kaufmann, Dr. Eugen. Das französische Bankwesen, mit besonderer Berücksichtigung der drei Depositengrossbanken 9:60

Kneppó Sándor dr. A magyar házadó kézikönyve K 3:20

Kesseler Wilh. Moderne Handelsbetriebslehre 2:40

Kistner. Das moderne Agenturgeschäft 1:20

Kompass. Finanzielles Jahrbuch für Oesterreich-Ungarn 1911. 2 kötet, kötve 25:20

Krawany Carl. Wechsel, Schecks u. Anweisungen. Praktisches Handbuch üb. die einschläg. im Weltverkehr gelt. Gesetze u. Vorschriften. 6. bővitett kiadás, kötve 12—

Löhr Fr. Deutsch für Kaufleute. Kötve 3:60

Lovera Romeo. Der französische Handelsbrief. Kötve 3:60

Lovera Romeo. Der italienische Handelsbrief, kötve 3:60

Martens P. Wie man sein Geld vermehrt. Geld, Geldanlage u. Geldverkehr. Kötve 2:83

Martens P. Ch. Wie prüft man Kurszettel u. Bilanzen? 1:20

Neumann. Kritisches Jahrbuch der Berliner Börse 1910/1911. Kötve 3—

Obst, Dr. Geo. Kapitalsanlage u. Vermögensverwaltung 1:44

Obst, Dr. Johs. Geschäftspraxis in Handel u. Gewerbe. Kötve 3:60

Porges Carl. Die Organisation einer Grossbank 4:80

Schmid, Dr. Ferdinand. Finanzreform in Oesterreich 4:80

Spöhler, Dtr. C. Der deutsche Korrespondent. Kötve 3—

Sodoffsky, Dr. Gust. Höhere kommerzielle Bildung 1:20

Senftner, Dr. R. G. Wie gründet man eine G. m. b. H. 1:20

Senftner, Dr. R. G. Die offene Handelsgesellschaft u. die stille Gesellschaft 1:20

Wie gründet man eine A.-G. 1:20

Taeuber Rud. Die Banken u. Börsen, ihre Bedeutung u. ihr Verhältnis zu Handel, Industrie u. Gewerbe. Kötve 3:60

Warltz J. Die Registratur im Grossbetriebe 1:20

Weber, Dr. Otto. Kaufmännisches Rechnen. Kötve K 3:60

Weinberg, Dr. Gustav. Einführung in die englische Handelskorrespondenz. Kötve 3—

Wygodzinski, Dr. W. Das Genossenschaftswesen in Deutschland 7:20

POSTANK

SORSJÁTEK. Eddig úgy tudtuk, hogy a pénzügyminiszter nem fog új sorsjátékokra engedélyt adni s most, hogy a Munkásbiztosító deputációjának ígéretet tett erre nézve, nagyon bizonytalan, lesznek-e új sorsjegyek Magyarországon vagy sem. Szakkörökben sokat beszéltek mostanában arról, hogy mennyiben befolyásolnák az esetleg engedélyezendő, új sorsjegyek a sorsjegypiacot. Általában azt tartják, hogy az új kibocsátások alig gyakorolnának hatást a sorsjegyek árfolyamalakulására. Mert:

nemrégiben több sorsjáték fejeződött be teljesen s a közönség állandó és élénk vételkedvet tanusít a sorsjegyek iránt. Az új sorsjegyek bizonyosan gyorsan elkelnének s a sorsjegypiac alig érezné, hogy új konkurrens tolakodott az előterbe. Tájékoztatásul itt közöljük a magyar korona országaiban forgalomképes sorsjegyek jegyzékét:

a) Sorsjegyek, amelyekre a felülbélyegzési törvény nem vonatkozik: Budavári sorsjegyek, 1860-iki osztrák államsorsjegyek, 1864-iki osztrák állami

sorsjegyek, Tiszai és szegedi nyeremény-kölcson, Magyar vöröskereszt-sorsjegyek, Erzsébet-szanatórium sorsjegyek, Pesti hazai takarékpénztár nyereménykötvények, Bazilika sorsjegyek, Jósziw sorsjegyek.

b) Sorsjegyek, amelyeknek a magyar korona országaiban felülbélyegzéssel kell ellátva lenniök: Osztrák hitelsorsjegyek, Clary sorsjegyek, Dunaszabályozási sorsjegyek, Krakó városi sorsjegyek, Pálffy-sorsjegyek, Laibach városi sorsjegyek, Osztrák vöröskereszt sorsjegyek, Osztrák földhitelintézetí nyereménykötvények 1880-ból, Rudolf sorsjegyek, Salm sorsjegyek, Salzburg városi sorsjegyek, 3%-os szerb 100 frankos sorsjegyek, Saint Genois sorsjegyek, 4%-os Trieszt városi sorsjegyek 1860-ból, Olasz vöröskereszt sorsjegyek, Bécsi községi sorsjegyek. Ezek a sorsjegyek nálunk csak akkor forgalomképesek, ha annakidején, 1889 április hónapjában felülbélyegeztettek. Azok a sorsjegyek, amelyeket fentebb nem soroltunk elő, tiltott sorsjegyek, amelyekből azonban tilalom ellenére is nagyon sok cirkulál Magyarországon.

OLAJOS. I. A Standard Oil Company, amelyet az antitrösztös törvény megsértése miatt feloszlásra ítélték, a világ leghatalmasabb trösztvállalkozása. Alap-tőkéje 100 millió dollár, amely évek óta 40 (negyven) százalék osztalékot fizetett. Mint minden tröszt, ő is New-Jersey államban, amely barátja a trösztöknek, van cégjegyezve 1899 óta. Akkor létesült, hogy az 1882-es Standard Oil Trust vagyonát átvegye. Az igazgatóság közlései szerint 113 alvállalatát ellenőrizte Amerikában és Amerikán kívül, amelyek 230 millió dollár tőkét képviseltek, míg másfelől 150 vállalatáról tudnak 330

millió dollárral. Európai alapításai közül az Anglo-Ameriko Oil Co., a Deutsch-Amerikanische Petroleum-Gesellschaft, Romano Amerikana és a Vacuum Oil Co. a legnagyobbak. 2. Ma még nem tudni, hogy az első trösztítélet minő hatással lesz a többire. Per folyik a következő trösztök ellen: American Tobacco Trust, Amalgamated Copper Co., Steel Trust, Chicagói huströszt, Westinghouse Co.

RESZVÉNYES. Irja meg, hogy milyen papirokról kíván felvilágosítást, mert olyan árfolyamlap, amely minden tőzsdén nem jegyzett részvény kurzusára ad felvilágosítást, nem létezik. Néhány tőzsdén nem jegyzett részvény értékéről mi is szívesen felvilágosítjuk. Ha tisztán pénzütemzeti papírról van szó, forduljon a Magyar Pénzütemzetek Központi Hitelbankjához, ahol minden esztendőben egyszer készítenek olyan árfolyamlapot, amelyben az intézet kötelekéhez tartozó pénzütemzetek részvényeinek értékéről szolgál tájékoztatással.

A PÉNZVILÁG kiadóhivatala még abban a helyzetben van, hogy az ujonnan jelentkező előfizetőknek az eddig mejelent példányokat is megküldheti.

DIREKTOR. Kova név alatt Kovács Sándor György ír, aki, mint most már eldöntheti, épp olyan kitűnő szakíró, mint humorista.

A szerkesztésért FODOR OSZKÁR felelős.
Kiadja: A PÉNZVILÁG LAPVÁLLALAT.

Világosság r.-t., Budapest, VIII, Conti-utca 4. szám

VARRÓ MIHÁLY

bankbizományos
és külföldi bank-
képviselő

Megbízások a buda-
pesti, bécsi és ber-
lini tőzsdékre jutá-
nyosan eszközöl-
leinek

BUDAPEST,
V. VÁCI-KÖRUT

24

TELEFON:
177—13

Elvállal finanszíro-
zásokat, különösen
bánya- és iparvál-
lalatokra; jelzá-
logkölcsönök
megszerzését (fő-
városi II. helyre is)

ORSZÁGOS MAGYAR HÁZIIPARI SZÖVETSÉG BUDAPEST, IV., Kigyfőér 1.

A pozsonyi háziipar-egylet készítményei, erzsé-
betházai, felsővidéki, matyóki és temesi, zsebelyi
és máramarosi hímzések, kalotaszegi selymes és
pamut varrottak, az országos magyar királyi
iparművészeti iskola háziipari cikkei, veri, hor-
golt és recce-csipkék, torontáli és máramarosi
szövött szőnyegek, népies kőedény- és agyag-
árak, mezőgazdasági háziipari készítmények.

Debrecen szenzációja!

HALLÁSZ NÁNDOR

ÉKSZER- és ÓRAÜZLETE

újonnan berendezve most nyílt
meg a Debreceni Első Takaré-
pénztár debreceni új palotájában.

Akl lelkiismeretes, pontos és ol-
csó kiszolgálásra reflektál, itt
szerzi be ékszer- és óraszükségletét.

A SAJÁT OTTHON R.-T. házcsoport-építkezése a Lónyay-utcában.

Felmondhatatlan, állandó
lakbérű, tulajdonul meg-
szerezhető, leiszés szerinti
kiállítási, kényelmes és
modern lakások. **222**

Mindenre felvilágosítással szolgál:
**A SAJÁT OTTHON R.-T. mű-
szaki és lakáskiadási osztálya**
BUDAPEST, V., Bálvány-u. 22.

Telefon 153—99.

Naponia d. e. 10—12-ig, d. u. 4—6-ig.

ERIKA

UTAZÓ-ÍRÓGÉP,
3½ kgr. SÚLYÚ

SCHOTT H. és DONÁTH

CS. KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓK,
IDEÁL-ÍRÓGÉP ÉS SZÁMOLÓGÉP-
TELEPÜK VI. ANDRÁSSY-UT 53.

ALAPÍTOTT 1876.
**AD.
GOLDSCHMIED
& Co. TRIEST.**
KÁVÉ-, DELIGYUMÖLCS- ÉS
GYÁRMATÁRU NAGY-
KERESKEDŐK.

A Budapesti Takarékpénztár és országos zálogköcsön. részvénytársaság

az osztályversajáték főelőadása helye

Budapest, VI. Andrassy-ut 5. (Saját házban.)

Bevezetett részvénytőke 15 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetét könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában (cheque-számlán). Lezárástól váltókat, előleget nyújt értékpapírokra.

Váltó-üzlet megbizásból teljeit mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett a foglalkozik minden a váltó-üzletek keretében tartozó üzletágakkal.

Kézi zálogüzleteiben: (IV. Ferenciek-tere 4 (irányi-utca sarok), IV. Károly-körút 18, VII. Király-utca 57, VIII. József-körút 2, VIII. Üllői-ut 6.) Pénzelőlegeket ad: Érték-papírokra, arany és ezüsttárgyakra, ékszerekre, régiségekre a legelőnyösebb feltételek mellett.

Beocsini Cementgyári Unio Részv.-Társaság.

Központi igazgatóság: BUDAPEST, V. kerület, Alkotmány-utca 10. szám. — Gyárak: BEOCSIN (Szeréms megye) vasut-, hajó- és táviratállomás.

Gyártási képesség:

2,500.000 q. portlandcement.
1,000.000 q. románcement.

Szavatolunk:

egy portland- mint románcementünkkel a szabványokat messze felülmúló minőségért PORTLANDCEMENTÜNKNEK 1000 gramm térfogatsúlyért, ROMÁNCEMENTÜNKNEK 650 gramm térfogatsúlyért literenként lazán beeresztve. — Portlandcementünk a szabvány szerű 28 napos szilárdságot 2 nap múlva elér.

Zsolnai cement- és mészgyár részv.-társ.

Központi igazgatóság: BUDAPEST, V. kerület, Alkotmány utca 10. szám. — Gyár: LITVAILO (Zsolna mellett) vasutállomás.

Gyártási képesség:

6000 waggon portlandcement.
A szabványoknál körülbelül 50%-kal magasabb húzási és nyomásslárdság. — 1050 gramm térfogatsúly literenként lazán beeresztve.

A MISKOLCI HITELINTÉZET

áru- és terményraktárban az ez évi

XIX. évi gyapjuvásár

— berakfározással egybekötve —

1911 június hó 14. napján

tarthat meg. Részletes felvilágosítással szívesen szolgál a Miskolci Hitel-Intézet részvénytársaság igazgatósága

HA ROSSZ A
KÉMÉNYE.
RENDELJEN
„OROSZLAN”
KÉMÉNYTOLDÓT.
MELY MINDEN
FÜSTVISSZÁVERŐDÉS
MEGSZÜNTET.

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENYVE

KOCH JENŐ GYÁRABÓL
BUDAPEST, II. SZONDV-Ú. 53.

BRANNVÉREN BUDAPEST 1898
BRANNVÉREN PÉCS 1907

Schaumburg Lippe herceg beremend portlandcement és mészművel.

Kereskedelmi iroda: Pécs, Indóház-
utca 42. szám. Művek Beremenden.

Kitűnő minőségű és páratlanul
szépszerű

portlandcement és fehér mészgyártása

valamint géppel zuzott kavics
és nyers mész előállítás.

Évi termés: 500,000 q portland-
cement, 120,000 q fehér mész,
800,000 q kavics. — Portland-
cementünk kiváló jó minősége min-
denütt a legnagyobb elismerést
vívta ki. A hivatalos szabványokat
messze felülmúló minőségért szava-
tolunk. Gyors és pontos kiszolgálás.